

Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
Κρήτης

Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων
Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας

Πτυχιακή εργασία:

«Αγροτουρισμός και Αγροτουριστικοί
Συνεταιρισμοί και η συμβολή τους στην ανάπτυξη
του τόπου»

Εισηγήτρια: Παρασκευή Γιαννουλίδου

Σπουδάστρια: Μαρία Φωκά

Ηράκλειο, 2014

Περιεχόμενα:

Κεφάλαιο 1 ^ο :Εισαγωγή	σελ.3
Κεφάλαιο 2 ^ο :Λόγοι ανάπτυξης του αγροτουρισμού	σελ.7
2.1.Οι λόγοι ανάπτυξης του αγροτουρισμού	σελ.7
Κεφάλαιο 3 ^ο :Χαρακτηριστικά γνωρίσματα του αγροτουρισμού	σελ.12
3.1.Τι είναι αγροτουρισμός	σελ.12
3.2.τι δεν είναι αγροτουρισμός	σελ.13
3.3.Γεωγραφικός χώρος	σελ.14
3.4.Συμπληρωματικότητα	σελ.15
3.5.Αγροτουριστικές επιχειρήσεις και συνεταιρισμοί	σελ.15
3.6.Ιστορική αναδρομή για τους συνεταιρισμούς στην Ελλάδα	σελ.16
3.7.Συνεταιρισμοί στην σύγχρονη Ελλάδα	σελ.18
3.8.Προφίλ και δραστηριότητες του αγροτουρίστα	σελ.21
Κεφάλαιο 4 ^ο :Μορφές αγροτουρισμού	σελ.23
4.1.Κριτήρια με τα οποία διαχωρίζονται οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού	σελ.24
4.2.Άλλες εναλλακτικές μορφές αγροτουρισμού	σελ.24
Κεφάλαιο 5 ^ο :Αγροτουρισμός στην Ευρώπη	σελ.27
5.1.Αυστρία	σελ.27
5.2.Βέλγιο	σελ.28
5.3.Γαλλία	σελ.28
5.4.Γερμανία	σελ.29
5.5.Δανία	σελ.29
5.6.Ηνωμένο Βασίλειο	σελ.29
5.7.Ιρλανδία	σελ.29
5.8.Ισπανία	σελ.30
5.9.Ιταλία	σελ.30
5.10.Λουξεμβούργο	σελ.30

5.11.Ολανδία	σελ.30
5.12.Πορτογαλία	σελ.31
5.13.Σουηδία	σελ.31
5.14.Φινλανδία	σελ.31
5.15.Ελβετία	σελ.31
5.16.Νορβηγία	σελ.32
5.17.Πολωνία	σελ.32
5.18.Κύπρος	σελ.32
Κεφάλαιο 6 ^ο :Αγροτουρισμός στην Ελλάδα	σελ.34
Κεφάλαιο 7 ^ο :Η συνεισφορά της Ευρώπης στην ανάπτυξη αγροτουρισμού	σελ.37
7.1.Κοινοτική πρωτοβουλία LEADER	σελ.37
7.2.Ο σκοπός του LEADER II	σελ.38
7.2.1.Πεδία δράσης του προγράμματος	σελ.39
7.3.Κοινοτική πρωτοβουλία LEADER +	σελ.41
7.4.Κοινοτική πρωτοβουλία EQUAL	σελ.43
Κεφάλαιο 8 ^ο :Μεθοδολογία	σελ.45
8.1.Εισαγωγή	σελ.45
8.2.Πρωτογενείς πηγές	σελ.45
8.3.Δευτερογενείς πηγές	σελ.45
8.4.Σχεδιασμός ερωτηματολογίου	σελ.45
8.5.Δειγματοληψία	σελ.50
8.6.Ανάλυση δεδομένων	σελ.50
8.7.Συμπεράσματα	σελ.55
Βιβλιογραφία – διαδικτυακές πηγές	σελ.56
Παράρτημα	σελ.57

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο:ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Είναι γεγονός ότι δεν υπάρχει μόνο ένας ορισμός για τον αγροτουρισμό.Σύμφωνα με μια βιβλιογραφική επισκόπηση που έγινε από τους Busbly & Rendle (2000),βρέθηκαν συνολικά 13 διαφορετικοί ορισμοί,κάτι το οποίο δημιουργεί διάφορα προβλήματα στον προσδιορισμό του όρου αγροτουρισμός.Η λέξη αγροτουρισμός είναι σύνθετη και προέρχεται από τις λέξεις «αγρός» και «τουρισμός».Ο όρος «αγρός» παραπέμπει στη λέξη «αγροτικός» που χρησιμοποιείται για να υποδηλώσει οτιδήποτε αναφέρεται στο γεωγραφικό χώρο,ο οποίος δεν είναι αστικός.

Οι θεωρητικοί έχουν αναπτύξει πολλές και διαφορετικές θεωρίες για το τί σημαίνει αγροτουρισμός.Οι Busbly&Rendle (2000),οι Getz&Carlsen (2000),ο Oppermann (1996),υποστηρίζουν ότι ο αγροτουρισμός είναι ίδιος και απαράλλακτος με τον τουρισμό στις φάρμες,ο οποίος θεωρείται ως μια οικονομική δραστηριότητα που αναπτύσσεται μέσα σε παραγωγικές μονάδες που ασχολούνται με τη γεωργία.Ο Nilsson (2002),παρουσιάζει τον τουρισμό στις φάρμες ως μια υποδιαίρεση του αγροτικού τουρισμού,όπου ο αγροτικός τουρισμός λαμβάνει μέρος σε ένα αγροτικό περιβάλλον,ενώ ο τουρισμός στις φάρμες εστιάζεται στη φάρμα και στον ιδιόκτητη της.Οι Weaver&Fennell (1997) λένε ότι οι επενδύσεις στον αγροτουρισμό γίνονται από γεωργικές επιχειρήσεις και ο αγροτουρισμός περιλαμβάνει τόσο το περιβάλλον μιας εν ενεργείας φάρμας,όσο και το συστατικό μέρος της εμπορικής εκμετάλλευσης που σχετίζεται με τον τουρισμό.Σύμφωνα με τον Lane (1994),αγροτικός τουρισμός είναι αυτός που λαμβάνει μέρος σε αγροτικές περιοχές,είναι μικρός σε κλίμακα, χαρακτήρα και λειτουργία και αντικατοπτρίζει το ανομοιογενές και πολύπλοκο πρότυπο του αγροτικού περιβάλλοντος,της οικονομίας και της ιστορίας του.Για τους Ιακωβίδου και Turner (1995),ο αγροτουρισμός στην Ελλάδα ενσωματώνει τουριστικές δραστηριότητες σε μη αστικές περιοχές,σε μικρές τουριστικές μονάδες οικογενειακού ή συνεταιριστικού τύπου,που προσφέρουν διαμονή σε παραδοσιακά καταλύματα,πωλούν χειροτεχνήματα,είδη λαϊκής τέχνης και φαγητά και παρέχουν υπηρεσίες εξασφαλίζοντας έτσι επιπρόσθετα εισοδήματα για τις γυναίκες που κατοικούν στις περιοχές της υπαίθρου.

Ωστόσο,αν θα πρέπει κανείς να «δώσει» έναν ορισμό για τον αγροτουρισμό,θα πρέπει να ξεκινήσει από την διεθνή πρακτική και εμπειρία,που υποδειχνει εναλλακτικά δύο κύριες μορφές:

Α)Εκείνη που καλύπτει την φιλοξενία των επισκεπτών(τουριστών) σε μεγάλα αγροκτήματα,όπου οι φιλοξενούμενοι συμμετέχουν στις γεωργικές εργασίες αλλά και στην καθημερινότητα και στον τρόπο ζωής των ίδιων των αγροτών.Η μορφή αυτή αγροτουρισμού,διεθνώς γνωστή με την ονομασία «farmahouse holidays»,εφαρμόζεται σε χώρες όπου επικρατεί η έννοια της μεγάλης ιδιοκτησίας και της μεγάλης γεωργικής εκμετάλλευσης(Γερμανία,Αυστρία,κτλ).

Β) Εκείνη όπου οι επισκέπτες-τουρίστες φιλοξενούνται σε μικρά καταλύματα (τα οποία όμως έχουν όλες τις προϋποθέσεις και προδιαγραφές που ορίζονται από την εθνική νομοθεσία, για να χρησιμεύσουν ως καταλύματα), όπου, εκτός από την διαμονή παρέχεται παράλληλα πρωινό γεύμα. Η μορφή αυτή αγροτουρισμού, διεθνώς γνωστή με την ονομασία «bed and breakfast», προσιδιάζει στις χώρες εκείνες όπου το χαρακτηριστικό στοιχείο της γεωργικής εκμετάλλευσης είναι το μικρό μέγεθος (Ιταλία, Βρετανία).

Ο αγροτουρισμός, ως έννοια, εμφανίστηκε λίγο μετά τη λήξη του Β Παγκόσμιου Πολέμου, όταν ορισμένες χώρες, που ήδη διέθεταν ανεπτυγμένο τουριστικό κλάδο, άρχισαν να κατευθύνουν μέρος των εγχώριων τουριστών τους προς την ύπαιθρό τους, με σκοπό να απολαύσουν τουριστικά προϊόντα και υπηρεσίες που παρείχαν οι απασχολούμενοι στον αγροτικό τομέα και μέχρι τότε δεν τους είχε δοθεί η ευκαιρία να τα προωθήσουν και να τα αναδείξουν, λόγω της συγκέντρωσης του τουρισμού κυρίως στα αστικά κέντρα.

Ο όρος «αγροτουρισμός» άρχισε να καθιερώνεται στην Ελλάδα στην δεκαετία του 1990, αντικαθιστώντας τους μέχρι τότε ταυτόσημους όρους «αγροτουρισμός» και «αγροτικός τουρισμός» που είχαν εμφανιστεί την δεκαετία του 1980. Τελικά ο όρος «αγροτουρισμός» πήρε αργότερα ένα διαφορετικό εννοιολογικό περιεχόμενο και τελικά σήμερα σημαίνει «τουρισμός των αγροτών», ενώ ο καθιερωθείς όρος αγροτουρισμός σημαίνει: επίσκεψη ανθρώπων στην ύπαιθρο-στον αγροτικό χώρο- με σκοπό την απόλαυση προϊόντων και υπηρεσιών που παρέχουν οι αγρότες με οικογενειακές μονάδες και επιχειρήσεις.

Ο αγροτουρισμός είναι μια ήπια μορφή τουρισμού και ανάπτυξης υπαίθρου, που δεν επεμβαίνει στο περιβάλλον και δεν το αλλοιώνει.

Είναι μια μορφή τουρισμού που φέρνει τον κάτοικο της πόλης στο περιβάλλον του χωριού, της επαρχίας, της αγροτικής ζωής και του δίνει τη δυνατότητα να ενσωματωθεί με τις τοπικές συνθήκες και τα υπάρχοντα ήθη και έθιμα του κάθε τόπου. (Εξάρχος Γ.-Καραγιάννης Στ. «Αγροτουρισμός-μοχλός για την ανάπτυξη της υπαίθρου» Κέντρο τεχνολογικής έρευνας Κρήτης 2004).

Ολόκληρη η φιλοσοφία του αγροτουρισμού βασίζεται στη διαπροσωπική ανθρώπινη, άμεση και φιλόξενη σχέση μεταξύ των κατοίκων της υπαίθρου και του επισκέπτη. Για το λόγο αυτό φέρνουμε τον επισκέπτη σε επαφή με τη φύση, με την καλλιέργεια της γης, την περισυλλογή του καρπού, με τους ανθρώπους της περιοχής μας. Προτείνουμε στον επισκέπτη τα δασώδη μονοπάτια, γαλήνιες λίμνες και ορμητικά ποτάμια, του προσφέρουμε την δυνατότητα για αθλήματα περιπέτειες και τον ξεναγούμε σε παλιές εκκλησίες και μοναστήρια, πέτρινα γεφύρια και αρχαιολογικά ευρήματα, τον προσκαλούμε να συμμετέχει σε τοπικά, πανηγύρια, γιορτές και έθιμα.

Οι αγροτουρίστες αναζητούν ξεκούραση, χαλάρωση σε ένα ήρεμο περιβάλλον, και προσπαθούν έστω να αποκοπούν προσωρινά από την καθημερινότητα των αστικών κέντρων.

Ο αγροτικός τουρισμός δεν περιορίζεται στην παροχή στέγης και κλίνης, αλλά περιλαμβάνει μικρές μονάδες παραγωγής ειδών λαϊκής τέχνης, οικοτεχνία, χειροτεχνία, μονάδες άθλησης και σπορ, κάβες κρασιού, καθώς επίσης και βιοτεχνικά προϊόντα.

Τα αστικά κέντρα είναι πολύ πιο ακριβά σε σχέση με την επαρχία, ως προορισμός διακοπών. Τα μεγάλα ξενοδοχεία που βρίσκονται στις πόλεις είναι ακριβότερα από τα μικρά καταλύματα και τους ξενώνες που φιλοξενούν αγροτουρίστες. Επίσης, η ποιότητα ζωής είναι ακριβότερη στις πόλεις από ότι στην επαρχία.

Η πλειοψηφία του πληθυσμού μένει μόνιμα σε μεγάλες πόλεις. Οι ρυθμοί εκεί είναι αγχωτικοί, γρήγοροι και δημιουργούν πολύ στρες καθημερινά. Είναι φυσικό λοιπόν, ειδικά στην σημερινή εποχή, κάποιος να προτιμήσει την ύπαιθρο για τουρισμό και να συνδυάσει δραστηριότητες που μπορούν να γίνουν εκεί.

Στην σημερινή-ομολογουμένως δύσκολη-εποχή που ζούμε, λόγω της οικονομικής κρίσης, οι άνθρωποι, περισσότερο από ποτέ, έχουν ανάγκη να ξεφύγουν από τα προβλήματα και τις δυσκολίες της καθημερινότητας. Είναι μάλλον αυτονόητο ότι η οικονομική κρίση έχει πλήξει περισσότερο τα αστικά κέντρα από τη επαρχία-και στη Ελλάδα και στην Ευρώπη. Ο κόσμος σήμερα έχει ανάγκη, έστω και για λίγες μέρες, τις διακοπές πιο πολύ από τα προηγούμενα χρόνια, δεδομένου των πιέσεων που δέχεται. Ο αγροτουρισμός θεωρείται μια ελκυστική διέξοδος σε αυτά τα προβλήματα. Η απομάκρυνση από τα αστικά κέντρα και η-έστω προσωρινή-επιστροφή στην φύση, σίγουρα δίνει έναν άλλο αέρα ανανέωσης και ευχαρίστησης στον καθένα. Ένας απλός, μέσος άνθρωπος, με μια δουλειά και ίσως με μια οικογένεια που τα βγάζει δύσκολα πέρα την σημερινή εποχή, δικαιούται να κάνει διακοπές και σίγουρα το χρειάζεται περισσότερο από τον καθένα.

Ακόμα, όσοι έχουν οικογένεια, θα προτιμήσουν τον αγροτουρισμό από κάποιο άλλο είδος τουρισμού, λόγω της πληθώρας δραστηριοτήτων, του καθαρού και κυρίως ασφαλούς περιβάλλοντος, ειδικά για τα παιδιά και λόγω της διαφορετικότητας των ερεθισμάτων κατά την διάρκεια των διακοπών.

Οι αγροτουρίστες επιζητούν την επαφή με την φύση, την καθαρότητα του τοπίου και του περιβάλλοντος. Θέλουν να απολαύσουν την ανθεκτικότητα της επαρχιακής ζωής, την ανεπιτήδευτη φιλοξενία τα παραδοσιακά, σπιτικά εδέσματα και να γνωρίσουν τόσο την αγροτική ζωή όσο και τους αγρότες τους ντόπιους που θα τους μιλήσουν σε ένα διαφορετικό και άγνωστο για πολλούς από αυτούς τρόπο ζωής.

Στον αγροτουρισμό τα καταλύματα δεν είναι μεγάλες, αχανείς και απρόσωπες μονάδες. Επιβάλλεται να είναι μικρές, εναρμονισμένες με το περιβάλλον και την αρχιτεκτονική του τόπου, δημιουργημένες ειδικά για το σκοπό για τον σκοπό αυτό.

Μερικές φορές είναι παλιά παραδοσιακά κτίσματα που αναπαλαιώνονται, εγκαταλελειμμένα σπίτια ή οικισμοί, παλιά πέτρινα σχολεία, αρχοντικά, οτιδήποτε φανερώνει την Ιστορία του τόπου και αξίζει να διατηρηθεί.

Η γαστρονομία είναι επίσης αναπόσπαστο κομμάτι της ποιοτικής και ολοκληρωμένης παροχής του Αγροτουρισμού. Το φαγητό το οποίο προσφέρεται στις περιπτώσεις αυτές, πρέπει πάντα να είναι καλής ποιότητας, ικανής ποσότητας και ποικιλίας, φτιαγμένο με τοπικά προϊόντα και παραδοσιακές συνταγές. Οι νοστιμιές του τόπου, οι παλιές συνταγές της γιαγιάς, τα προϊόντα που φτιάχνονται από απλά φυσικά, φρέσκα υλικά και μας θυμίζουν την ζεστασιά του οικογενειακού τραπέζιού, όλα όσα λησμονήσαμε με τον τρόπο ζωής της πόλης αποτελούν τον σύμμαχο μας στην επιτυχία του αγροτουρισμού. (www.agrotourcrete.gr/)

Όσον αφορά τώρα στους γυναικείους αγροτικούς συνεταιρισμούς, συνιστούν την αναγκαιότητα της ενεργούς συμμετοχής των ανθρώπων που ζουν σε ένα συγκεκριμένο τόπο, ώστε αυτός ο τόπος να αναπτυχθεί. Η ίδια η φύση της γυναίκας φέρεται να δένεται με την λειτουργία του αγροτουρισμού και των συνεταιρισμών. Χαρακτηριστικά όπως ευστοχία, φιλόξενη διάθεση, ευρηματικότητα, φροντίδα του νοικοκυριού, επιμέλεια, καθαριότητα, είναι ακριβώς τα στοιχεία που χρειάζονται για την επιτυχία του προγράμματος. Μα πάνω από όλα, είναι αυτά που προσδίνουν στο πρόγραμμα του αγροτουρισμού την ειδοποιό διαφορά, ως προς τον τουρισμό επάγγελμα, το μαζικό και απρόσωπο τουρισμό. Ο ρόλος της γυναίκας-επιχειρηματία δεν αποτελεί ουτοπία, αλλά πραγματικότητα όσο περνάνε τα χρόνια. Έτσι, για παράδειγμα, η γυναίκα, ως κατεξοχήν άτομο πολυδραστήριο, μπορεί να προσφέρει προϊόντα φτιαγμένα από την ίδια και να συνδυάσει το νοικοκυριό της με τις επιχειρηματικές δραστηριότητές της άνετα, ενισχύοντας έτσι ακόμα περισσότερο το ατομικό και κατ'έκταση το οικογενειακό της εισόδημα. Η ενίσχυση της τοπικής αγοράς, που δένεται με την οργανική διασύνδεση της λειτουργίας των συνεταιρισμών και της εν γένει κατανάλωσης, αποτελούν τελικά μονόδρομο επιτυχίας. Πέρα από αυτό, το χειροτέγνημα ή οτιδήποτε έχει παρασκευάσει μια γυναίκα του χωριού, περνάει συναισθήματα που αποτυπώνουν παραστάσεις των εμπειριών της και της καθημερινότητάς της και συνθέτουν μία ζωντανή μαρτυρία της ιστορικής διαδρομής του εκάστοτε τόπου. (Παπακωνσταντινίδης Λ. «Αγροτουρισμός, σταθμός στον δρόμο για την τοπική ανάπτυξη» Εκδόσεις Δωρικός 1993)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΛΟΓΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Εισαγωγή

Ο αγροτουρισμός αποτελεί μια σχετικά νέα μορφή τουρισμού για την σύγχρονη τουριστική αγορά. Ως ιδέα και ως φιλοσοφία αναπτύσσεται και επεκτείνεται σχετικά γρήγορα τα τελευταία χρόνια. Όλοι οι άνθρωποι του ανεπτυγμένου δυτικού κόσμου ψάχνουν να βρουν ηρεμία, γαλήνη, ξεκούραση, απλότητα, ανανέωση αλλά συνάμα ψυχαγωγία και καλοπέραση στις διακοπές τους. Όταν κάποιος καταφέρει να συνδυάσει αυτούς τους δύο τύπους απαιτήσεων, τότε επιτυγχάνονται οι ιδανικές διακοπές που θα επιθυμούσε οποιοσδήποτε. Τώρα που τα σημάδια κορεσμού του κλασικού μοντέλου τουρισμού έχουν αρχίσει να γίνονται εμφανή και τα οφέλη άρχισαν να ισοσκελίζουν τα προβλήματα, είναι φανερό πως πρέπει να αναζητήσουμε νέες διεξόδους και νέα μοντέλα τουριστικής ανάπτυξης.

2.1. Οι λόγοι ανάπτυξης του αγροτουρισμού είναι οι εξής:

1) Αύξηση του εισοδήματος των αγροτών.

Οι άνθρωποι που εργάζονται στην ύπαιθρο έχουν την δυνατότητα να αυξήσουν το εισόδημά τους, λόγω της εμφάνισης και κατά συνέπεια της ανάπτυξης του αγροτουρισμού.

2) Ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας και κοινωνίας.

Κάθε κοινωνία η οποία θέλει να λέγεται πολιτισμένη, πρέπει να αναπτύσσεται και να γίνεται καλύτερη με το πέρασμα των χρόνων. Η οικονομική ανάπτυξη είναι μία από τις μεγαλύτερες παραμέτρους, προκειμένου να επιτευχθεί αυτό. Άρα ο αγροτουρισμός μπορεί να βοηθήσει πολύ, λόγω των οικονομικών ωφελών που φέρνει μαζί του.

3) Ανάδειξη και διαφύλαξη της αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της υπαίθρου και του γενικότερου τοπικού φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.

Η κάθε χώρα έχει την δική της κληρονομιά και το δικό της ξεχωριστό φυσικό περιβάλλον. Η πολιτιστική κληρονομιά παραμένει δάσκαλος και οδηγός για κάθε χώρα.

4) Συγκράτηση και μόνιμη εγκατάσταση του αγροτικού πληθυσμού στην ύπαιθρο

Λόγω της αστυφιλίας, όλο και περισσότερα χωριά και γενικότερα η επαρχία αδειάζουν και ερημώνουν. Αυτό γίνεται γιατί οι νέοι δεν έχουν εκεί ευκαιρίες καριέρας. Με το να αναπτυχθεί ο αγροτουρισμός, δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας και ο τοπικός αγροτικός πληθυσμός μπορεί να συγκρατηθεί στην ύπαιθρο και να επιβιώσει οικονομικά.

5) Ενδυνάμωση της κοινωνικής σύνδεσης και των κοινωνικών σχέσεων του τοπικού πληθυσμού.

Η ενδυνάμωση των κοινωνικών τοπικών σχέσεων είναι γεγονός, λόγω της εμφάνισης και ανάπτυξης του αγροτουρισμού. Όταν μια μικρή, κλειστή κοινωνία ασχολείται με έναν καινούργιο σκοπό και εργάζεται πάνω σε αυτόν, είναι φυσικό επόμενο να δημιουργούνται πιο δυνατές κοινωνικές σχέσεις μεταξύ τους. Η ανάπτυξη κάθε είδους τουρισμού απαιτεί την καλή συνεργασία των τοπικών φορέων, αλλά και των κατοίκων της περιοχής. (Γρηγορογιάννης Α. «Βιομηχανική έκρηξη και αγροτικό ζήτημα» Εκδόσεις Γραμμή 1976)

6) Διατήρηση, διαφύλαξη, προστασία και ανάδειξη του παραδοσιακού αγροτικού τοπίου (π.χ. εθνικοί δρυμοί, ελαιώνες, βιότοποι κ.τ.λ)

Αποφεύγοντας την υπερβολική δόμηση και διαφυλάσσοντας την φύση με σεβασμό στον τρόπο ζωής, οι άνθρωποι της υπαίθρου μπορούν να διατηρήσουν τις, δύσκολες μεν ανέφικτες όχι, ισορροπίες προστασίας και ανάπτυξης. Η προστασία των φυσικών και πολιτιστικών πόρων των τουριστικών προορισμών είναι βασική προτεραιότητα. Οι βιότοποι και οι εθνικοί δρυμοί είναι πόλος έλξης για τους αγροτουρίστες, άρα η διαφύλαξή τους είναι ζωτική για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού.

7) Διατήρηση, διαφύλαξη, προστασία και ανάδειξη του αρχιτεκτονικού και οικιστικού τοπίου (π.χ. παραδοσιακοί οικισμοί, μοναστήρια, πύργοι, ιστορικά οικήματα κ.τ.λ)

Με την εμφάνιση τουριστών στην ύπαιθρο, λογικό είναι να υπάρξει και προσπάθεια συντήρησης και όσο το δυνατόν καλύτερης ανάδειξης των μνημείων. Πολλές φορές συναντάμε το αγροτικό τοπίο μιας χώρας αρκετά παραμελημένο, καθώς δίνεται βάση από τους αρμόδιους φορείς στα αστικά κέντρα και στην ανάπτυξή τους. Όμως, όλα τα ιστορικά οικήματα μαρτυρούν την ιστορία και το πώς εξελίχθηκε ο πολιτισμός μιας χώρας. Η αρχιτεκτονική κληρονομιά και το πολιτιστικό τοπίο αναδεικνύονται ως χώροι περηφάνιας και συλλογικής ταυτότητας.

8) Συνολική ανάδειξη των περιοχών και των στοιχείων ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.

Η οικολογική συνείδηση της κοινωνίας όσο περνάνε τα χρόνια μεγαλώνει, γι' αυτό όλο και περισσότερος κόσμος συνειδητοποιεί την αναγκαιότητα της προστασίας του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που δουλεύουν στον τομέα του αγροτουρισμού. Έτσι, όταν αναδεικνύονται αυτές οι περιοχές, ο αγροτουρισμός αναπτύσσεται και αυτός, γιατί βασίζεται στο φυσικό περιβάλλον.

9) Ποιοτική βελτίωση, προώθηση και διάδοση των προϊόντων της αγροτικής οικοτεχνίας, βιοτεχνίας και χειροτεχνίας.

Η αγροτική οικοτεχνία είναι ένας συνεχώς αναπτυσσόμενος κλάδος στην επαρχία, αν λάβουμε υπόψη ότι πολύς κόσμος επιστρέφει πίσω στους τόπους καταγωγής του, λόγω έλλειψης δουλειάς στα αστικά κέντρα και στις μεγάλες πόλεις, λόγω της

σύγχρονης οικονομικής κρίσης.Ετσι,βρίσκονται άλλες δημιουργικές ασχολίες στην επαρχία και αυτό είχε ως αποτέλεσμα την επέκταση των δραστηριοτήτων του αγροτουρισμού.

10)Αποκέντρωση του «τουριστικού κυκλώματος» και τουριστική ανάδειξη άγνωστων περιοχών της υπαίθρου.

Λόγω της μαζικής συμφόρησης κόσμου που έχουν δεχτεί τα μεγάλα αστικά κέντρα,η οποία επιδεινώνεται με την επίσκεψη τουριστών ορισμένες περιόδους του χρόνου,το τουριστικό «ρεύμα» έχει αρχίσει να εξαπλώνεται σε περιοχές της υπαίθρου,άγνωστες μέχρι τώρα.Ο τουρίστας ψάχνει νέα μέρη και εμπειρίες,μακριά από τα πολύβουα κέντρα και αυτό το βρίσκει στον κλάδο του αγροτουρισμού.

11)Μείωση του κοινωνικού κόστους του τουρισμού που αναπτύσσεται στις αστικές περιοχές.

Οι αστικές περιοχές είναι ήδη επιβαρυνμένες από τα κοινωνικά και πολιτιστικά προβλήματα που υπάρχουν εκεί,και χωρίς την προσθήκη των τουριστών σε αυτές.Οπότε,η απομάκρυνση,έστω,των τουριστών από εκεί,είναι μία κάποια ανάσα για τις μεγάλες πόλεις.

12)Απορρόφηση του πλυθησμού που «κινείται» στο πλαίσιο της «αστικής εξόδου».

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω,ο κόσμος αρχίζει και κάνει αποκέντρωση όλο και περισσότερο όσο περνάνε τα χρόνια,δεδομένου της σύγχρονης οικονομικής κρίσης αλλά και της επιθυμίας μιας καλύτερης ποιοτικά ζωής.Ολος αυτός ο πλυθησμός λοιπόν πρέπει να αποροφηθεί εργασιακά κάπου.Ετσι αρχίζει η ενασχόληση με τον αγροτικό κλάδο,αλλά και με τις αγροτουριστικές επιχειρήσεις,ιδιαίτερα από τους νεότερους ανθρώπους.

13)Βελτίωση του επιπέδου ζωής των ανθρώπων της υπαίθρου

Όταν ο αγροτουρισμός εντάσσεται στην καθημερινότητα των ανθρώπων της υπαίθρου που ασχολούνται με αυτόν,τότε σίγουρα το βιωτικό τους επίπεδο θα βελτιωθεί.Αυτό γίνεται μέσα από την ενασχόληση με καινούργιες για αυτούς δραστηριότητες,άρα κατά συνέπεια μπορούν να ανοίξουν τους πνευματικούς τους ορίζοντες και φυσικά μέσα από τα οικονομικά ωφέλη που έχουν από τον αγροτουρισμό.

14)Γνωριμία ηθών,εθίμων,πολιτισμών,ανθρώπων,παιδιάς,νοοτροπίας.

Ο κάθε τόπος έχει την δική του ιστορία και τα δικά του ήθη και έθιμα.Ο αγροτουρισμός δίνει την δυνατότητα στους τουρίστες να έρθουν κοντά σε αυτά τα έθιμα και να τα γνωρίσουν.

15)Αναπτυξιακά έργα,δηλαδή δρόμοι,αεροδρόμια,λιμάνια.

Με την δημιουργία νέων αναπτυξιακών έργων,γίνεται σαφώς πιο εύκολο να προσεγγιστούν περιοχές δύσβατες έως τώρα,άρα και «παρθένες» στην αξιοποίησή

τους τουριστικά και όχι μόνο.Ο αγροτουρισμός είναι ένα χρήσιμο βοήθημα προκειμένου να βοηθηθούν αυτές οι περιοχές.

16)Προώθηση συναδέρφωσης και αλληλοκατανόησης λαών(ανεπίσημοι πρεσβευτές).

Ο αγροτουρισμός αναπτύχθηκε γιατί προωθεί τον υγιή διεθνισμό και την συναδέρφωση των λαών.Ο τουρισμός σε ένα γενικότερο πλαίσιο έχει και αυτόν τον σκοπό,να φέρει δηλαδή πιο κοντά τους λαούς και τις κουλτούρες τους.Μ' αυτό τον τρόπο αποφεύγονται τα φαινόμενα του ακραίου εθνικισμού και οι κάθε μορφής ρατσισμοί.Ο αγροτουρισμός,επειδή κινείται σε ένα χαλαρό πλαίσιο διακόπων και δραστηριοτήτων,επιτρέπει στους τουρίστες να χαλαρώνουν στις διακοπές τους και να έρχονται πιο κοντά,με πιο «ανοιχτό μυαλό» για νέες εμπειρίες.

17)Εμφάνιση νέων επαγγελμάτων.

Με τον αγροτουρισμό,είναι λογικό να εμφανιστούν και να αναπτυχθούν νέα επαγγέλματα στην ύπαιθρο,τα οποία δεν υπήρχαν πριν.Ο αγροτουρισμός έχει πολλές παραμέτρους,όσον αφορά στις ευκαιρίες καριέρας,αν θέλει κάποιος να ασχοληθεί,γιατί προσφέρει πολλές δραστηριότητες στον αγροτουρίστα.

18)Προβολή και διαφήμιση της χώρας.

Το ιδανικό επικοινωνιακό όχημα το οποίο συγκεντρώνει σύμφωνα με τους ειδικούς,όλα τα προαπαιτούμενα για το τουριστικό μάρκετινγκ στη σύγχρονη εποχή,είναι το διαδίκτυο.Με το διαδίκτυο,ο άνθρωπος δεν γνωρίζει όριο στην λήψη πληροφοριών και η προβολή κάθε τόπου γίνεται μεγαλύτερη και πολύ πιο εύκολη.

19)Αύξηση ελεύθερου χρόνου.

Με την σημερινή ανεργία που όλο και μεγαλώνει,ο ελεύθερος χρόνος του κόσμου αυξάνεται και αυτός.Αρα,πρέπει να στραφούμε σε καινούργιους και καινοτόμους τρόπους ευρεσής χρημάτων και η ενασχόληση με τον αγροτουρισμό προσφέρει αυτήν την δυνατότητα,διότι δεν είναι ένας κορεσμένος εργασιακά κλάδος όπως άλλοι.

20)Περιέργεια και αναζήτηση νέων εμπειριών.

Ο τουρίστας αναζητά συνεχώς νέους προορισμούς και νέες εμπειρίες,όσον αφορά στις διακοπές του.Ο αγροτουρισμός είναι μία σχετικά νέα αναπτυσσόμενη τάση και ενδίκνυται για άτομα που ψάχνουν κάτι διαφορετικό,πέρα από τα συμβατικά είδη τουρισμού.Αυτή η αναζήτηση ορισμένων ατόμων,οδήγησε στην περαιτέρω ανάπτυξη του αγροτουρισμού.

21)Βελτίωση στον τομέα της οργάνωσης(κρατήσεις θέσεων,δωματίων,οργανωμένα ταξίδια και εκδρομές.

Όσο περνάνε τα χρόνια και εξελίσσεται η τεχνολογία,ο τομέας της οργάνωσης εξελίσσεται και αυτός.Αρα σήμερα είναι πολύ πιο εύκολο κάποιος μέσω του internet

να έρθει σε επαφή με ότι τον ενδιαφέρει,που αφορά στις διακοπές του και όσα σχετίζονται με αυτές.

22)Σε δεύτερη μοίρα,αλλά εξίσου σημαντικός λόγος είναι η ύπαρξη ειρήνης,κοινωνικής ευημερίας και ασφάλειας.

Αν αναλύσουμε σε ένα βαθύτερο επίπεδο το γιατί είναι σημαντικό να αναπτυχθεί ο αγροτουρισμός,μπορούμε να δούμε ότι η αγροτική περιφέρεια είναι ασφαλέστερη και πιο αγνή στον τρόπο ζωής από τα αστικά κέντρα.Άρα,όταν περισσότεροι άνθρωποι επιλέγουν τον αγροτουρισμό για τις διακοπές τους,αυτόματα απομακρίνονται από την βία των πόλεων.

Επίλογος

Καθώς η αγροτουριστική αγορά διαχρονικά διευρύνεται,καθώς ο άνθρωπος αναζητά,έστω και στην περίοδο των διακοπών του την ψευδαίσθηση της έστω προσωπινής ένταξής του σε ένα νέο οικογενειακό και φιλικό περιβάλλον και σε έναν αγνό και καθαρό τόπο,μακριά από το αστικό τοπίο,ο αγροτουρισμός,πέρα από μέσο εναλλακτικής προσέγγισης της ανάπτυξης των μειονεκτικών αγροτικών βασικά χώρων,αναδείχεται σε ένα πολλά υποσχόμενο τομέα δράσης στο χώρο της αγροτικής περιφέρειας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Πρόλογος

Θα μπορούσαμε να κατατάξουμε τα γνωρίσματα του αγροτουρισμού σε δύο διαφορετικές έννοιες. Την πρώτη έννοια, σαν μία εναλλακτική μορφή τουριστικής δράσης (και όχι απλά σαν μια ακόμα νέα μορφή τουρισμού, όπως πολλοί θα την εμφάνιζαν) Την δεύτερη έννοια, σαν μία εναλλακτική ανάπτυξη και προσέγγιση των μικρών, μειονεκτικών τόπων.

3.1. Τι είναι αγροτουρισμός

Για την υπαίθρο:

Ενας τρόπος ανάπτυξης της υπαίθρου μέσω μιας ήπιας μορφής τουρισμού.

Μια επιτυχημένη ευρωπαϊκή πολιτική ανάπτυξης της υπαίθρου, που εφαρμόζεται επιτυχώς εδώ και τριάντα χρόνια για να αντιμετωπίσει σημαντικά προβλήματα όπως η ερήμωση της υπαίθρου, η αστυφιλία και η μείωση της αγροτικής παραγωγής.

Μια ευκαιρία να αντιμετωπίσει η Ελλάδα, όπως το έχει κάνει ήδη η Ευρώπη, τα προβλήματα της ελληνικής υπαίθρου, ουσιαστικά και μακροπρόθεσμα.

Μια ήπια μορφή τουρισμού με την οποία μπορούν να ασχοληθούν οι ντόπιοι αγρότες, προκειμένου τα εισοδήματά να επιστρέψουν στην τοπική κοινότητα.

Η διατήρηση των εθίμων, της λαογραφίας, της χειροτεχνίας, των παραδοσιακών τεχνών και των εργασιών που τείνουν να εκλείψουν.

Η ανάδειξη της διαφορετικότητας και της μοναδικότητας κάθε τόπου.

Για την αγροτική οικογένεια:

Ενας ουσιαστικός τρόπος να συμπληρώνει ολοχρονίς η οικογένεια της υπαίθρου το ήδη χαμηλό εισόδημά της.

Ενας τρόπος να βρουν απασχόληση οι νέοι, οι αγρότισσες και γενικά οι κάτοικοι των οικονομικά ασθενέστερων ορεινών και μειονεκτικών περιοχών.

Η δημιουργία ενός φιλικού και ζεστού περιβάλλοντος για την υποδοχή του επισκέπτη.

Η δημιουργία ενός περιβάλλοντος μέσα στο οποίο ο επισκέπτης θα γνωρίσει τον τόπο, θα τον νιώσει οικείο και θα θεεί να ξανάρθει.

Για τον ταξιδιώτη:

Η φιλοξενία σε ένα περιβάλλον λιτό, με τοπικό χαρακτήρα, αλλά χωρίς «πολυτελείς εξάρσεις».

Η επαφή του επισκέπτη με τη φύση, την αγροτική ζωή, τις καλλιέργειες και τις αγροτικές συνήθειες.

Η γνωριμία του επισκέπτη με τα ήθη και τα έθιμα μιας περιοχής, τα οποία αναβιώνουν με αυθεντικό τρόπο.

Η συμμετοχή του ταξιδιώτη σε ένα σύνολο δραστηριοτήτων: 1. αγροτικές δραστηριότητες (π.χ. περισυλλογή μανιταριών, ελιάς) 2. οικότουρισμό (π.χ. παρατήρηση πανίδας και χλωρίδας, επισκέψεις σε υγροβιότοπους) 3. αθλήματα περιπέτειας (π.χ. ράφτινγκ, πεζοπορία) 4. πολιτιστικές περιηγήσεις (π.χ. επισκέψεις σε μοναστήρια, εκκλησίες, μουσεία, παραδοσιακούς οικισμούς, αρχαιολογικούς χώρους) 5. μαθήματα (π.χ. αργαλειού, παραδοσιακής κουζίνας).

Η απόλαυση τοπικών φαγητών που βασίζονται σε παραδοσιακές συνταγές και παρασκευάζονται με τοπικά ή και βιολογικά προϊόντα.

Η γνωριμία του επισκέπτη με την τοπική κοινότητα.

3.2. Τι δεν είναι αγροτουρισμός

Για την υπαίθρο:

Η μαζική και επεμβατική ανάπτυξη με πάσης φύσεως ξενοδοχεία, εστιατόρια και επιχειρήσεις που αλλοιώνουν τον χαρακτήρα της υπαίθρου.

Απλώς μια ωραία ιδέα ή μια ευχή.

Μια ευκαιριακή και γρήγορη λύση.

Η εκμετάλευση του πλούτου μιας περιοχής από επιχειρηματίες που δεν ανήκουν στην τοπική κοινότητα.

Μια μορφή ανάπτυξης που παραβλέπει την πολιτιστική κληρονομιά.

Η ισοπέδωση και η ομοιογένεια όλων των περιοχών.

Για την αγροτική οικογένεια:

Μια ευκαιριακή ή εποχιακή τόνωση του αγροτικού εισοδήματος, μέσω της οποίας ο αγρότης μετατρέπεται σε ξενοδόχο και εγκαταλείπει τη γη.

Η εγκατάλειψη της υπαίθρου προς αναζήτηση δουλειάς στα αστικά κέντρα.

Η απρόσωπη παροχή υπηρεσιών.

Η φιλοξενία βάσει του επιπόλαιου σκεπτικού «πού θα τον ξαναδούμε τον τουρίστα».

Για τον ταξιδιώτη:

Η ασκητική και μίζερη φιλοξενία χωρίς άνεση,καθαριότητα και σπιτική ζεστασιά,αλλά ούτε και η κοσμοπολίτικη πολυτέλεια «πέντε αστερων».

Η αντιμετώπιση της φύσης και της αγροτικής ζωής σαν ένα αδιάφορο σκηνικό.

Η αναπαράσταση των εθίμων μιας περιοχής,μόνο και μόνο για τουριστική κατανάλωση.

Οι παθητικές διακοπές.

Η παροχή απλώς ενός καλού γεύματος.

Η απουσία του ντόπιου,του κατοίκου της υπαίθρου,της νοικοκυράς και η έλλειψη επικοινωνίας μαζί τους. (archive.in.gr) , (Έξαρχος Γ.-Καραγιάννης Στ. «Αγροτουρισμός-μοχλός για την ανάπτυξη της υπαίθρου» Κέντρο τεχνολογικής έρευνας Κρήτης 2004)

3.3.Γεωγραφικός χώρος

Ο αγροτουρισμός λαμβάνει μέρος σε μη αστικούς χώρους.Στα πλαίσια του αγροτουρισμού,μη αστικός χώρος θεωρείται κάθε γεωγραφική οντότητα που βρίσκεται στη περιφέρεια και ως επί το πλείστον ο πληθυσμός της εξαρτιέται οικονομικά από τη γεωργία.Η λέξη ύπαιθρος είναι το αντίθετο της πόλης,επομένως είναι η εξοχή,οι αγροί και τα χωριά.Ο αγροτουρισμός λαμβάνει μέρος σε:

Αγροτικές περιοχές

Παραλιακές ή νησιωτικές περιοχές

Παραδοσιακούς οικισμούς

Χωριά ιδιαίτερου φυσικού κάλους

Προστατευόμενες περιοχές,π.χ. γύρω από εθνικά πάρκα,εθνικούς δρυμούς,κ.λπ

Τα είδη αγροτουριστικών καταλυμάτων είναι τα εξής:

Μικρές ξενοδοχειακές μονάδες – ξενώνες.

Ενοικιαζόμενα δωμάτια στα σπίτια αγροτικών οικογενειών.

Ανεξάρτητες αγροτικές κατοικίες παραδοσιακής αρχιτεκτονικής (που εναρμονίζονται με το φυσικό περιβάλλον).

Κάμπινγκ σε αγροκτήματα,τα οποία δεν είναι διαδεδομένα στην Ελλάδα,σε αντίθεση με ορισμένες περιοχές της Ευρώπης.

3.4.Συμπληρωματικότητα

Η συμπληρωματικότητα απασχόλησης του αγροτικού πληθυσμού, με την έννοια ότι κύριά του δραστηριότητα παραμένει η ενασχόληση με τη γεωργία και την κτηνοτροφία, είναι ένα βασικό στοιχείο του αγροτουρισμού, γιατί χαρακτηρίζει όσους ανθρώπους της επαρχίας ασχολούνται με αυτόν. Λόγω, είτε της εποχικότητας, είτε της λανθάνουσας ανεργείας, ο αγροτουρισμός παρέχει προσδοφώρα ευκαιρία διεξόδου. Δημιουργείται δηλαδή ένα είδος πολυδραστηριότητας στον αγροτικό χώρο, που σύμφωνα με τους Bateman & Ray (1994) ορίζεται ως η συμμετοχή σε μη αγροτικές δραστηριότητες που αυξάνουν τα εισοδήματα της αγροτικής οικογένειας και συνεισφέρουν στη βιωσιμότητα του νοικοκυριού. Μέσω του αγροτουρισμού υπάρχει συνδυασμός της γεωργικής παραγωγικής δραστηριότητας με μια δεύτερη αμειβόμενη, αυτής της υποδοχής, της εξυπηρέτησης και της προσφοράς υπηρεσιών και πώλησης προϊόντων στους τουρίστες. Αυτή η τουριστική δραστηριότητα, που στοχεύει στην δημιουργία συμπληρωματικής απασχόλησης και εισοδήματος στον ντόπιο πληθυσμό, οριοθετείται μέσα στα πλαίσια του αγροτουρισμού. Βέβαια σε καμία περίπτωση ο αγροτουρισμός δεν σημαίνει ευκαιριακή ή εποχική ενασχόληση, ή τη μετατροπή του γεωργού σε ξενοδόχο ή ταβερνιάρη, παρ' όλο που στη διεθνή πρακτική έχουν σημειωθεί πολλές περιπτώσεις που οι αγρότες που ασχολήθηκαν αρχικά με τον τουρισμό ως μια εναλλακτική πηγή εισοδήματος, τελικά εγκατέλειψαν τις αγροτικές τους δραστηριότητες.

3.5.Αγροτουριστικές επιχειρήσεις και συνεταιρισμοί

Ο αγροτουρισμός, ο οποίος χαρακτηρίζεται ως μια μορφή τουρισμού, περιλαμβάνει παραπάνω πράγματα από τις επιχειρήσεις παροχής καταλυμάτων (δωμάτια, ξενώνες) και τους χώρους εστίασης (ταβέρνες, εστιατόρια). Τα παραπάνω φυσικά και είναι οι βασικές δομές για να αναπτυχθεί ο αγροτουρισμός, αλλά δεν αρκούν ώστε να πούμε ότι υποστηρίζεται όλη η γκάμα επιλογών που περιλαμβάνονται σε αυτόν. Υπάρχουν δραστηριότητες και επιλογές που υπόκεινται στον μαζικό τουρισμό και στην τουριστική βιομηχανία, όπως είναι: τα χιονοδρομικά κέντρα, τα κέντρα υγιεινής διαβίωσης, οι οικοτεχνικές ή βιοτεχνικές μονάδες λαϊκής ξυλογλυπτικής, λαϊκών υφαντών και κεντημάτων, μεταποίησης και συσκευασίας γεωργικών προϊόντων, μονάδες συλλογής και συσκευασίας αρωματικών φυτών, κ.α.

Επίσης, οι αγροτουριστικές συνεταιριστικές οργανώσεις μπορούν να ασχοληθούν άμεσα με τον αγροτουρισμό. Είναι στην μεγάλη πλειονότητά τους άμεσα συνδεδεμένες με τον αγροτουρισμό και αντιμετωπίζονται εννιαία από την εθνική και την ευρωπαϊκή νομοθεσία, που συμβάλουν συχνά με επιχορηγήσεις στην ανάπτυξή τους.

Οι αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί, για να έχουν επιτυχία, πρέπει οι άνθρωποι που ασχολούνται με αυτό, να έχουν κάνει έρευνα και διεξοδική μελέτη για το αντικείμενο

που καταπιάνονται.Οι συνεταιρισμοί πρέπει να αποσκοπούν στην οικονομική,κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη,τόσο των μελών τους,όσο και της εκάστοτε επιχείρησης.Ενας συνεταιρισμός πρέπει να προβεί σε ορισμένες ενέργειες,προκειμένου να του εξασφαλιστεί ανάπτυξη και κέρδος.Μερικές από αυτές είναι:Απόκτηση κάθε είδους μηχανικού ή τεχνικού εξοπλισμού και μέσων μεταφοράς για την εκπλήρωση των στόχων του.Απόκτηση κατά κυριότητα ή μίσθωση αστικών και αγροτικών ακινήτων για την δημιουργία χώρων ή εργαστηρίων επεξεργασίας και παρασκευής των προϊόντων που παράγουν,αλλά και τουριστικών εγκαταστάσεων.Προώθηση και αξιοποίηση των προϊόντων και των υπηρεσιών.Διάθεση προϊόντων στην τοπική ή και την διεθνή αγορά.

Επίσης,η τεχνογνωσία και η εκπέδευση των μελών του εκάστοτε συνεταιρισμού είναι απαραίτητη,ώστε να αναπτυχθεί και να μεγαλώσει με υγιή τρόπο ο συνεταιρισμός.Οι γυναίκες που ασχολούνται με τους συνεταιρισμούς και βλέπουν σοβαρά και υπεύθυνα αυτό που κάνουν,μπορούν να φέρουν μεγάλη ανάπτυξη,πρόοδο αλλά και χρήματα στους συνεταιρισμούς τους.

Η διαφήμιση είναι άλλος ένας μεγάλος παράγοντας ο οποίος μπορεί να συμβάλλει καθοριστικά στην ανάπτυξη και την επιτυχία ενός συνεταιρισμού.Μέσα σε αυτό το πλαίσιο,η δημιουργία περιπτέρων και εκθετήριων χώρων,η προβολή μέσω των μέσων ενημέρωσης και του διαδικτύου,είναι φορείς επιτυχίας για να αυξηθούν τα έσοδα και να επιτευχθεί η άνοδος των πωλήσεων των προϊόντων και υπηρεσιών.

3.6.Ιστορική αναδρομή για τους συνεταιρισμούς στην Ελλάδα:

Στην Ελλάδα-χώρα κατεξοχήν αγροτική,στην οποία η ανάπτυξη του καπιταλισμού έγινε με πολύ αργούς ρυθμούς,το συνεταιριστικό κίνημα εμφανίστηκε με καθυστέρηση.Είναι γενικά παραδεκτό ότι αρχίζει από τις αρχές του 1900 με την ίδρυση του Μετοχικού Γεωργικού Συλλόγου Αλμυρού.Ο πρώτος αυτός σύγχρονος συνεταιρισμός ιδρύθηκε σαν σωματείο,γιατί δεν υπήρχε συνεταιριστική νομοθεσία.Η δράση του συνεταιρισμού Αλμυρού ήταν αξιόλογη για την εποχή εκείνη.Αρχίζοντας με την παροχή δανείων στους συνεταιίρους,έφθασε στα 1910 να αποκτήσει δική του αλωνιστική μηχανή,αποτελώντας καλό παράδειγμα για ίδρυση και άλλων συνεταιρισμών.Στα επόμενα χρόνια ιδρύθηκαν ορισμένοι άλλοι συνεταιρισμοί σε κάμποσα άλλα χωριά,όπως της Θεσσαλίας στο Γκερλί της Λάρισας,στα Φάρσαλα,στο Μεσενικόλα Καρδίτσας,της Ευβοίας στα Πολιτικά,της Πελοποννήσου στην Αμαλιάδα ,στο Άργος,στο Μούκλι Κορινθίας κ.λ.π.

Μετά το 1923 δημιουργήθηκαν ευνοϊκές συνθήκες στην Ελλάδα για την ανάπτυξη του αγροτικού συνεταιριστικού κινήματος.Η αγροτική μεταρρύθμιση του 1923-1937 με τις συνέπειες της δημιούργησε τη βασική προϋπόθεση για την ίδρυση καινούριων χιλιάδων αγροτικών συνεταιρισμών καθώς και για την ανάπτυξη της δράσης τους.Τη μεγαλύτερη κίνηση συνεταιρισμών στην περίοδο αυτή παρουσιάζουν οι περιοχές Μακεδονίας,Πελοποννήσου,Στερεάς Ελλάδας και Κρήτης.Επιπλέον,στην περίοδο του Μεσοπολέμου,το αγροτικό συνεταιριστικό κίνημα της Ελλάδας,μαζί με την

αριθμητική αύξηση των συνεταιρισμών και των μελών της παρουσιάζει και μία ανάλογη ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν οι εξής περιπτώσεις: Το 1924 η Ένωση Συνεταιρισμών Κέρκυρας διενεργεί την από κοινού πώληση του λαδιού των συνεταιριών. Η Ένωση Συνεταιρισμών Κορίνθου και ορισμένες άλλες σταφιδοπαραγωγικές Ενώσεις είχαν δημιουργήσει συνεταιριστικές αποθήκες, στις οποίες συγκέντρωναν τη σταφίδα των συνεταιριών και διενεργούσαν την από κοινού πώλησή της. Αξιόλογη επίσης είναι η δράση της Ένωσης Συνεταιρισμών Δράμας ύστερα από το 1934. Έκανε προμήθειες ειδών διατροφής για τα μέλη της, σπάγγο για τις ανάγκες των καπνοπαραγωγών και άλλων ειδών χρήσιμων για την άσκηση του αγροτικού νοικοκυριού των μελών της. Τα είδη αυτά τα αγόραζε απευθείας από τις πηγές της παραγωγής τους, χωρίς τη μεσολάβηση των ενδιάμεσων εμπόρων. Από την Ένωση Συνεταιρισμών Μυτιλήνης που διέθετε δικά της ελαιοτριβεία, αγόραζε μεγάλες ποσότητες ελαιόλαδου για τις ανάγκες των μελών της. Αξιόλογη είναι και η δράση ορισμένων καπνοπαραγωγικών συνεταιρισμών, όπως της περιφέρειας Αγρινίου που επεξεργαζόταν τα καπνά των μελών τους και τα παρασκεύαζε για απευθείας εξαγωγή. Ο καπνός είναι ένα από τα βασικά αγροτικά προϊόντα της Ελλάδας και άσκησε σημαντική επίδραση στην Εθνική Οικονομία της χώρας, καθώς από τη καλλιέργεια, επεξεργασία και διάθεση του καπνού αποζούσε πάνω από 1 εκατομμύριο του πληθυσμού της χώρας. Επιπλέον, στο Αγρίνιο καλλιεργούνται σχεδόν όλες οι ποικιλίες των ανατολικών καπνών και η παραγωγή τους είναι η εκλεκτότερη σε σχέση με τις ποικιλίες των άλλων χωρών που παράγουν ανατολικά καπνά.

Στην περίοδο της Κατοχής το συνεταιριστικό κίνημα πήρε μαζικό χαρακτήρα με τη δημιουργία καινούριων συνεταιρισμών και την εγγραφή δεκάδων χιλιάδων καινούριων μελών. Σαν θετικό παράδειγμα δράσης στην περίοδο της Κατοχής, άξιο αναφοράς είναι η Ένωση Συνεταιρισμών Λαρίσης-Τιρνάβου-Αγινιάς, η οποία κατόρθωσε να στείλει μεγάλες ποσότητες δημητριακών προϊόντων σε περιοχές ελαιοπαραγωγικές (Μυτιλήνη κ.λ.π.). Αξιόλογη ήταν επίσης η δράση της Ένωσης Συνεταιρισμών Κατερίνης. Στο διάστημα των τριών χρόνων της Κατοχής 1942-1944 αντάλλαξε 658.601 οκάδες σιταριού και καλαμποκιού με αντίστοιχες ποσότητες λαδιού, σαπουνιού, ελιών, σταφίδας και γεωργικών εφοδίων. Επίσης, κατόρθωσε να αποσπάσει μία σειρά άλλα βιομηχανικά προϊόντα και γεωργικά εφόδια για τις ανάγκες των αγροτών της περιφέρειάς της.

Οι Ενώσεις Συνεταιρισμών του νομού Έβρου συγκέντρωσαν σιτηρά, όσπρια και μεταξωτά υφάσματα τα οποία αντάλλαζαν με τις Ενώσεις Μυτιλήνης, Σαμοθράκης, Λήμνου κ.λ.π. με ελαιόλαδο σαπούνι, ελιές, δέρματα, αλάτι, σπύρτα κ.λ.π. Πλούσια ανταλλακτική και άλλη δράση παρουσίασαν και άλλες Ενώσεις Συνεταιρισμών, όπως της Θεσσαλονίκης, της Μυτιλήνης, της Καρδίτσας κ.λ.π. Επιπλέον, αρκετή ανταλλακτική δράση παρουσίασαν ιδιαίτερα στα πλαίσια της ίδιας περιφέρειας και περιοχής μία σειρά συνεταιρισμοί των περιφερειών Αρκαδίας, Μεσσηνίας, Ηλείας της Πελοποννήσου, της Λάρισας, της Καρδίτσας και του Βόλου της Θεσσαλίας, της Θεσσαλονίκης, της Κατερίνης, της Μακεδονίας, όπως και

άλλων περιοχών.Επομένως,σύμφωνα με τα παραπάνω υπάρχει μία ειδίκευση της γεωργίας κατά περιοχές,όπως της σταφιδοκαλλιέργειας στην Πελοπόννησο,της καπνοκαλλιέργειας στο Αγρίνιο, την Ξάνθη, τη Δράμα κ.λ.π.,της σιτοκαλλιέργειας στη Λάρισα κ.λ.π.,της βαμβακοκαλλιέργειας,των οπωροκηπευτικών,των εσπεριδοειδών και σε άλλες περιφέρειες.Χαρακτηριστικά:Η καλλιέργεια της μαύρης σταφίδας στην Κόρινθο είναι μία από τις σπουδαιότερες.Σε αυτή απασχολούνται 45 χιλιάδες περίπου αγροτικές οικογένειες και με τη συσκευασία,επεξεργασία,φόρτωση και εμπόριο αρκετές άλλες χιλιάδες εργάτες και άλλοι εργαζόμενοι των πόλεων.Η σταφιδοκαλλιέργεια είναι μία τις πιο αποδοτικές καλλιέργειες και αποφέρει μεγαλύτερο εισόδημα σε σχέση με άλλες.Το ίδιο προσοδοφόρα είναι η σχετικά καινούρια καλλιέργεια της βαμβακοκαλλιέργειας,η οποία αναπτύχθηκε σημαντικά ιδίως στη Θεσσαλία και τη Στερεά Ελλάδα.

Το συνεταιριστικό κίνημα από το 1945 μέχρι το 1967:Η περίοδος αυτή αφορά στη μεταπολεμική προσπάθεια αναδιοργάνωσης του αγροτικού συνεταιριστικού κινήματος.Κατά τα πέντε χρόνια που ακολούθησαν το τέλος του πολέμου(1945-1949) οι γεωργικοί συνεταιρισμοί γνώρισαν τεράστια γεωγραφική εξάπλωση οριζοντίως (πρωτοβάθμιοι)και καθέτως(δευτεροβάθμιες ενώσεις,κοινοπραξίες),ως αποτέλεσμα των αναγκών της υπαίθρου και των αποφάσεων των ετήσιων γενικών συνελεύσεων των οργανώσεων.Το 1949 οι 118 ενώσεις είχαν μέλη 6.000 συνεταιρισμούς που εξυπηρετούσαν 700.000 αγροτικά νοικοκυριά και οικογενειακές επιχειρήσεις.Από τη δεκαετία του 1950 και ως το 1967 οι αγροτικοί και γενικότερα όλες οι κατηγορίες συνεταιρισμών αναγνωρίζονται από το κράτος,ως απαραίτητες συλλογικές μορφές συνεργατικής προαγωγής της αγροτικής οικονομίας.Κατά τη περίοδο αυτή,αναπτύχθηκαν και οι αλιευτικοί συνεταιρισμοί,οι οποίοι εκτός των άλλων είχαν την εκμετάλλευση 46 ιχθυοτροφείων,ενώ η ενσωμάτωση της Δωδεκανήσου προσέφερε την ίδρυση σπογγαλιευτικών συνεταιρισμών. (Δανιηλίδης Δ. «Η νεοελληνική κοινωνία και οικονομία» Εκδόσεις Α.Α. Λιβάνη και Σία Ε.Ε. Νέα Σύνορα 1934)

3.7.Συνεταιρισμοί στην σύγχρονη Ελλάδα:

Οι γυναικείοι αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί αποτελούν ένα σημαντικό οικονομικό,κοινωνικό και πολιτιστικό θεσμό,διότι προάγουν την ανάπτυξη της συλλογικής δράσης των γυναικών,συμβάλλουν ουσιαστικά στην αξιοποίηση των τοπικών πόρων,προσφέρουν συμπληρωματικό εισόδημα στην αγροτική οικογένεια,μεταλαμπαδεύουν τις διαχρονικές ποιοτικές ελληνικές διατροφικές συνήθειες, διατηρούν και προβάλλουν την πολιτιστική κληρονομιά και δημιουργούν συνθήκες συγκράτησης του πληθυσμού στις εστίες του.

Η γυναίκα μπορεί και πρέπει να πρωτοστατεί στην διατήρηση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και να προωθεί την μοναδικότητα του κάθε τόπου.(Ρούλα Κακλαμανάκη,1984,Η θέση της ελληνίδας)

Ο γυναικείος συνεταιρισμός στην Ελλάδα δεν αποτελεί καινοτομία των πρόσφατων ετών. Είναι θεσμός που θεμελιώθηκε τη δεκαετία του 1950, μετά την ίδρυση της Υπηρεσίας των Γεωργικών Εφαρμογών στο Υπ. Γεωργίας. Τότε, το Τμήμα Αγροτικής Οικιακής Οικονομίας της Υπηρεσίας Γ.Ε. στελεχώθηκε με δυναμικό, το οποίο ανέλαβε το έργο της εκπαίδευσης των γυναικών και αγροτονεάνιδων των αγροτικών νοικοκυριών σε ζητήματα οικιακής οικονομίας, με στόχο τη στήριξη της οικονομίας του νοικοκυριού μέσα από την επίτευξη πρόσθετου εισοδήματος, αλλά και την αναβάθμιση της κοινωνικής θέσης της γυναίκας της υπαίθρου. (www.agrotikianaptixi.gr)

Μερικά μέτρα που μπορούν να συμβάλλουν στην ανάπτυξη της συλλογικής γυναικείας επιχειρηματικότητας είναι:

1. Ενίσχυση της παρουσίας των γυναικών στα όργανα λήψης αποφάσεων και στοχευμένες δράσεις των αναπτυξιακών προγραμμάτων.
2. Υποδομές συμβουλευτικών υπηρεσιών σε περιφερειακό επίπεδο, σε ό,τι αφορά τόσο στον αρχικό επιχειρηματικό σχεδιασμό όσο και στην παρακολούθηση της επιχείρησης.
3. Διευκόλυνση του συνδυασμού οικογενειακών και εργασιακών υποχρεώσεων των γυναικών, με αύξηση των προνοιακών υπηρεσιών για την παροχή φροντίδας σε παιδιά, ηλικιωμένους, ΑΜΕΑ.
4. Διευκόλυνση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση χαμηλού κόστους, με την ανάπτυξη εναλλακτικών χρηματοδοτικών εργαλείων.
5. Φορολογικές ελαφρύνσεις ή και απαλλαγές για τα πρώτα χρόνια (π.χ. τα πρώτα πέντε).
6. Πρόσβαση στην πληροφόρηση και σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης.
7. Οριζόντια δικτύωση των συνεταιρισμών με στόχο τη δημιουργία ενός συστήματος διανομής και διάθεσης των προϊόντων.
8. Στοχευμένα προγράμματα προς τις νέες γυναίκες, τόσο ως προς την επαγγελματική κατάρτιση όσο και με πρόσθετες οικονομικές διευκολύνσεις.
9. Απλοποίηση της γραφειοκρατικής διαδικασίας για την ίδρυση της επιχείρησης και τη διαδικασία χρηματοδοτήσεων από τα αναπτυξιακά προγράμματα.
10. Προβολή μέσω των ΜΜΕ παραδειγμάτων καλών πρακτικών γυναικείας επιχειρηματικότητας.

11. Κατάργηση της υποχρεωτικής υπαγωγής στον ΟΑΕΕ των μελών των γυναικείων συνεταιρισμών, ασφάλιση στον ΟΓΑ με δραστική αύξηση των συντάξεων και πλήρη συνταξιοδότηση στα 55 χρόνια.

Στη χώρα μας λειτουργούν περίπου 140 Γυναικείοι Αγροτουριστικοί Συνεταιρισμοί, σύμφωνα με τα στοιχεία του υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, οι οποίοι δραστηριοποιούνται στη μεταποίηση τοπικών προϊόντων, στην παραγωγή διαφόρων ειδών οικοτεχνίας και χειροτεχνίας, ειδών υφαντικής, κοσμημάτων, κεραμικών, στην διατήρηση παραδοσιακών στολών, στην παρασκευή τοπικών παραδοσιακών γλυκών και φαγητών, στην προσφορά υπηρεσιών αγροτουρισμού και στην παροχή υπηρεσιών εστίασης. Οι αμιγείς γυναικείοι συνεταιρισμοί δεν συνιστούν μια ευρείας εφαρμογής τακτική σε διεθνές επίπεδο. Παρουσιάζουν όμως μια ιδιαίτερη δυναμική στον ελληνικό χώρο την τελευταία εικοσαετία. Η κινητοποίηση των γυναικών να αναπτύξουν επιχειρηματική δραστηριότητα υπό τη μορφή αμιγούς γυναικείας συνεταιριστικής επιχείρησης, αποτέλεσε μια εκ των άνω επιλογή. Η Γ.Γ.Ι., το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και τροφίμων, η ΠΑΣΕΓΕΣ, η ΑΤΕ, ο ΕΟΜΜΕΧ, αλλά και τοπικοί φορείς όπως κάποιες τοπικές αυτοδιοικήσεις και Αναπτυξιακές Εταιρείες, αποτέλεσαν φορείς που συνήργησαν στην ίδρυση γυναικείων συνεταιρισμών. Ενδεικτικά, μερικοί από αυτούς είναι οι παρακάτω, ταξινομημένοι ως προς την γεωγραφική τους θέση:

Ανατολική Μακεδονία-Θράκη:

Αγροτουριστικός συνεταιρισμός γυναικών Τριγώνου Ν.Εβρου «Γαία»

Καλού Αγρού Δράμας «Η Καλοαγρίτισσα»

Κοκκινογείων Δράμας «Ο Μααράς»

Πέπλου «Ακρίτισσες»

Σαμοθράκης «Αξιόκερσα»

Κρήτη:

Άγιος Μύρωνας Ηρακλείου «Μελισσάνθη»

Κρουσώνας Ηρακλείου «Η Κρουσανώτισσα»

Γέργερη Ηρακλείου «Ιδιαία Γη»

Αρχάνες Ηρακλείου «Αρχανών Γεύσεις»

Ασίτες Ηρακλείου «Ασιτιανά Εδέσματα»

Παραδοσιακής χειροτεχνίας Κισσάμου Χανίων

Καράνου Χανίων «Η Αγρότισσα»

Αποστόλων Ρεθύμνου "Ερατώ"

Ροδιά Ηρακλείου «Κερά Ροδαία» (www.incrediblecrete.gr)

Πελοπόννησος:

Αργολίδας «Κιανών Έργα»

Μαγνησία:

Ν. Αγχιάλου «Αχελώ»

Μακρυρράχης «Η γαρδένια»

Αλοννήσου «Ίκος»

Γλώσσας Σκοπέλου «Η γλωσσιότισσα»

Αηλίου «Αηλιώτικα – Τα αλλιώτικα» (www.avgi.gr) , (www.gaia-evros.gr)

3.8.Προφίλ και δραστηριότητες του αγροτουρίστα

Οι αγροτουρίστες είναι άτομα που επιθυμούν να απομακρυνθούν από την αστική τους καθημερινότητα και να αποκοπούν προσωρινά από όλες τις δραστηριότητες που συμπεριλαμβάνονται σε αυτήν. Οι αγροτουρίστες δεν αναζητούν τις παθητικές διακοπές. Αναζητούν την επαφή με την φύση, με σκοπό να γνωρίσουν την αγροτική ζωή και τον ντόπιο πληθυσμό, ο οποίος θα τους μυήσει σε ένα διαφορετικό τρόπο ζωής. Οι αγροτουρίστες μπορούν να διακριθούν σε 3 κατηγορίες, σύμφωνα με τα ενδιαφέροντά τους:

Α) Στους αγροτικούς τύπους, οι οποίοι συμμετέχουν ενεργά στις αγροτικές εργασίες και ενδιαφέρονται περισσότερο για την αγροτική διάσταση του πακέτου των διακοπών τους.

Β) Σε αυτούς που έχουν ως σκοπό την χαλάρωση στις διακοπές τους. Αυτοί αναζητούν ηρεμία και προτιμούν να λειτουργούν χωρίς πρόγραμμα. Επιλέγουν τους αγροτικούς προορισμούς για την χαλάρωση που προσφέρουν και την καθαρότητα και ηρεμία του περιβάλλοντος. Αυτός ο τύπος αγροτουρίστα συμμετέχει το λιγότερο από όλους στις αγροτικές δραστηριότητες.

Γ) Στους παρατηρητές, εκείνους δηλαδή που το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στο να κάνουν βόλτες στην εξοχή και γενικά να πέρνουν μέρος σε μικρής έντασης και πιο παθητικές δραστηριότητες της υπαίθρου. Επίσης, σε αυτήν την κατηγορία είναι και οι φυσιοδίφες, οι μελετητές της αγροτικής κοινωνίας και γενικά επιστήμονες που το αντικείμενό τους συνδέεται με την ύπαιθρο.

Οι αγροτουρίστες ανήκουν σε ένα ευρύ ηλικιακό φάσμα. Σε χώρες της Ευρώπης όπου ο αγροτουρισμός έχει παράδοση δεκαετιών, αποτελεί τρόπο ζωής και απευθύνεται σε όλες τις ηλικίες. Τα νεότερα άτομα προτιμούν να συνδυάζουν το αγροτουριστικό

πακέτο με σπορ περιπέτειας, ενώ τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας με πιο ήπιες δραστηριότητες, με περιηγήσεις σε αξιοθέατα και λαογραφικά μουσεία, κτλ. Επιπρόσθετες δραστηριότητες στις οποίες μπορούν να επιδοθούν οι αγροτουρίστες σχετίζονται με την παράδοση και την ιστορία. Ο εναλλακτικός τουρίστας συχνά συμμετέχει σε διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις και επιθυμεί να ξεναγηθεί στα αξιοθέατα και στα θρησκευτικά και ιστορικά μνημεία του τόπου που επισκέπτεται. Ιδιαίτερη θέση κατέχει η δυνατότητα επίσκεψης και ξενάγησης σε παλιά μοναστήρια και εκκλησίες, γεφύρια, οινοποιεία, τυροκομεία, εργαστήρια χειροτεχνίας και οικοτεχνίας, φάρμες με ζώα και η συμμετοχή σε μαθήματα τοπικής μαγειρικής, πανηγύρια, φεστιβάλ, παραδοσιακή μουσική, χορούς κ.τ.λ.

Το οικονομικό επίπεδο όσων διαλέγουν αυτόν τον τύπο διακοπών είναι είτε μεσαίο, είτε ανώτερο από το μεσαίο.

Το μορφωτικό τους επίπεδο είναι αρκετά υψηλό, έχουν αυξημένη οικολογική συνείδηση, πολυποίκιλα ενδιαφέροντα, διάθεση για μορφωτική και πολιτιστική προσέγγιση των διακοπών.

Επίλογος

Ο αγροτουρισμός έρχεται την κατάλληλη στιγμή για να καλύψει την ανάγκη του κουρασμένου κατοίκου της πόλης για μία πιο στενή επαφή με τη φύση και με πράγματα και καταστάσεις από καιρό ξεχασμένα. Ο αγροτουρισμός, ως εναλλακτικός τρόπος τουρισμού είναι μπορούμε να πούμε το μέλλον του τουρισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΜΟΡΦΕΣ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ (ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ)

Πρόλογος

Υπάρχουν πολλές διαφορετικές μορφές τουρισμού, οι οποίες σχετίζονται κατά άμεσο ή έμμεσο τρόπο με τον αγροτουρισμό, γεγονός που καθορίζει και την δομή των συγκεκριμένων τουριστικών μονάδων ή επιχειρήσεων. Υπό αυτήν την έννοια, οι μορφές του αγροτουρισμού μπορούν να χωριστούν στις εξής κατηγορίες:

Τουρισμός σε αγρόκτημα (συμβίωση με αγρότες). Οι επισκέπτες έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν σε γεωργικές και κτηνοτροφικές εργασίες, βιώνοντας έτσι τον καθημερινό τρόπο ζωής των ιδιοκτητών της φάρμας. Αυτή η μορφή αγροτουριστικής ανάπτυξης είναι διαδεδομένη σε πολλά ευρωπαϊκά κράτη, όπως την Αυστρία, τη Γερμανία, τη Γαλλία και τη Μεγάλη Βρετανία όπου οι μεγάλες γεωργικές εκμεταλλεύσεις, με τη μορφή της φάρμας, είναι άφθονες.

Τουρισμός σε αυτόνομα οικήματα σε αγροκτήματα (οικισμοί, βίλες ή μπανγκαλόους). Οσοι επιλέγουν την διαμονή σε αυτόνομα οικήματα, είναι άτομα που θέλουν να κρατήσουν την προσωπική τους ζωή λίγο καλύτερα διαφυλαγμένη και να μην έχουν αυτή την στενή επαφή με τους ιδιοκτήτες των καταλυμάτων.

Τουρισμός στη ύπαιθρο (αυτοκινούμενα οχήματα, τροχόσπιτα, σκηνές κ.τ.λ.). Η διανυκτέρευση γίνεται στην ύπαιθρο και ο τουρίστας είτε κρατάει τον δικό του εξοπλισμό, είτε με ένα μικρό ποσό βρίσκει κατάλυμα σε οργανωμένα camping.

Τουρισμός σε ενοικιαζόμενα δωμάτια ή σε οικήματα παραδοσιακών οικισμών (με ή χωρίς συμβίωση με αγρότες). Προσφέρουν διαμονή και πρωινό (Bed & Breakfast) σε αγροτικές περιοχές, που ορισμένες φορές είναι το ίδιο το σπίτι της αγροτικής οικογένειας. Αυτή η μορφή ανάπτυξης είναι από τις πιο διαδεδομένες στην Ελλάδα και σε ορισμένες περιπτώσεις παρέχεται στους επισκέπτες εκτός από διανυκτέρευση και γεύματα.

Τουρισμός σε προστατευόμενες περιοχές (εθνικά πάρκα, περιοχές οικολογικής προστασίας κ.τ.λ.). Μέσα σε μία προστατευόμενη περιοχή, ο τουρίστας έρχεται πιο κοντά στην φύση και σε όλες τις δραστηριότητες που συνεπάγονται.

Τουρισμός για δραστηριότητες ειδικών κοινωνικών ομάδων (νέοι, οικογένειες, φυσιολάτρες, περιηγητές, συνταξιούχοι, μαθητές-φοιτητές κ.τ.λ.). Ο τουρισμός για ειδικές κοινωνικές ομάδες συνεπάγεται και άλλου είδους εγκαταστάσεις και καταλύματα, προσαρμοσμένα στην εκάστοτε ανάγκη.

Τουρισμός συνδυασμένος με άλλες ειδικές μορφές τουρισμού (αθλητικός, περιηγητικός, φυσιολατρικός, χειμερινός κ.τ.λ.). Πολλές μορφές

τουρισμού μπορούν να συνδυαστούν μεταξύ τους και ο αγροτουρίστας έχει περισσότερες επιλογές για δραστηριότητες.

Ο αγροτουρισμός μπορεί να διαχωριστεί και σε κάποιες άλλες μορφές, βάσει την «συγκεκριμένη ανάγκη του πελάτη» ή του «είδους της τοποθεσίας». Αυτές οι μορφές είναι:

Κατασηνώσεις

Παιδικές κατασκηνώσεις

Αθλητικά κέντρα

Πολιτιστικά κέντρα

Χιονοδρομικά κέντρα

Ιαματικά κέντρα

4.1. Τα κριτήρια με τα οποία διαχωρίζονται οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού είναι τα εξής:

A)σκοπός και κίνητρα επισκεπτών

B)κοινωνικά χαρακτηριστικά επισκεπτών

Γ)χώρος και χρόνος ανάπτυξης δραστηριοτήτων

4.2. Άλλες εναλλακτικές μορφές αγροτουρισμού:

1)Γενικός τουρισμός ή τουρισμός διακοπών-αναψυχής. Πολλές και διαφορετικές δραστηριότητες συμπεριλαμβάνονται στον γενικό τουρισμό, με περισσότερη βαρύτητα στην ψυχαγωγία και την διασκέδαση. Η μορφή αυτή τουρισμού είναι αναμφίβολα η σημαντικότερη τόσο από άποψη αναγκών σε πόρους και υπηρεσίες που απαιτούνται για την καλύτερη εξυπηρέτηση των τουριστών.

2)Μορφωτικός τουρισμός. Ο μορφωτικός τουρισμός περιλαμβάνει επισκέψεις σε μουσεία, εκπαιδευτικά σεμινάρια κτλ, που αποσκοπούν στην διεύρυνση γνώσεων του τουρίστα.

3)Τουρισμός εκθέσεων. Οι εκθέσεις καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο ποσοστό χρόνου του τουρίστα σε αυτό τη μορφή τουρισμού.

4)Τουρισμός υγείας ή θεραπευτικός. Στον τουρισμό υγείας, ο τουρίστας θα επισκεφτεί σπα, ιαματικές πηγές και καταλύματα που διαθέτουν ανάλογες εγκαταστάσεις, διότι δίνουν βαρύτητα σε αυτές.

5)Τουρισμός άθλησης. Τα αθλήματα παίζουν κυρίαρχο ρόλο σε αυτό τον τύπο διακοπών και απευθύνονται σε δραστήριους και αθλητικούς ανθρώπους. Έχει σαν

σκοπό την παρακολούθηση αθλητικών αγώνων ή συμμετοχή,επαγγελματική ή ερασιτεχνική σε αθλητικές δραστηριότητες.

6)Συνεδριακός τουρισμός.Τα συνέδρια και οι εκπαιδευτικές εκδηλώσεις που παρακολουθεί ο τουρίστας σε αυτό το είδος τουρισμού,παίζουν τον μεγαλύτερο ρόλο.Η πλέον δυναμική εναλλακτική μορφή τουρισμού,είναι η συμμετοχή διαφόρων ατόμων σε κάθε είδους συνεδρίου,σύσκεψης ή συνεδρίασης με επιστημονικό ή άλλο ενδιαφέρον με σκοπό την επικοινωνία,την ανταλλαγή απόψεων και την ενημέρωση.

7)Τουρισμός περιπέτειας.Ο τουρισμός περιπέτειας περιλαμβάνει αθλήματα,δραστηριότητες στην φύση και γενικά έντονες σωματικές δραστηριότητες του τουρίστα που τις επιλέγει.

8)Οικογενειακός τουρισμός.Αυτή η μορφή τουρισμού απευθύνεται σε οικογένειες και τα καταλύματα και οι εγκαταστάσεις που επιλέγουν,διαθέτουν όλες τις ανέσεις που χρειάζονται.Βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη του οικογενειακού τουρισμού είναι η δημιουργία κατάλληλης υποδομής.

9)Τουρισμός τρίτης ηλικίας.Κυρίως γκρουπ με άτομα τρίτης ηλικίας επιλέγουν αυτό το είδος,διότι περιλαμβάνει ήπιες δραστηριότητες και ασχολίες που ταιριάζουν σε αυτό το ηλικιακό γκρουπ.

10)Τουρισμός χειμερινών αθλημάτων.Οι χειμερινοί μήνες,όλα τα χειμερινά αθλήματα και τα ορεινά αγροτουριστικά καταλύματα έχουν την τιμητική τους σε αυτή τη μορφή τουρισμού.

11)Θρησκευτικός τουρισμός.Επισκέψεις σε θρησκευτικούς τόπους και σε μοναστήρια και εκκλησίες,χαρακτηρίζουν τον θρησκευτικό τουρισμό.

12)Οικολογικός τουρισμός.Η επαφή με την φύση και το περιβάλλον είναι ζωτικής σημασίας για αυτή τη μορφή τουρισμού.Με αυτήν ασχολούνται άτομα που έχουν έντονη οικολογική συνείδηση και διάθεση για δραστηριότητες στη φύση.

13)Λαικός τουρισμός.Είναι μια μορφή τουρισμού που όπως αναφέρεται,απευθύνεται σε άτομα που ως επί το πλείστον έχουν χαμηλό εισόδημα και απευθύνεται σε άτομα που ταξιδεύουν συνήθως οικογενειακά και με κάθε είδος μέσο αρκεί να είναι οικονομικό.

14) Κοσμοπολίτικος Τουρισμός.Ο αριστοκρατικός τουρισμός όπως ονομάζεται,απευθύνεται σε άτομα υψηλών εισοδημάτων που συνήθως δεν απασχολούνται σε εργασίες με χρονικά όρια και έτσι έχουν ελεύθερο χρόνο να ταξιδεύουν και οι απαιτήσεις τους είναι υψηλών προδιαγραφών σε υπηρεσίες και αγαθά.

15)Τουρισμός για άτομα με ειδικές ανάγκες.Αυτή η μορφή περιλαμβάνει ειδικές δραστηριότητες,ειδικά σχεδιασμένες για να εξυπηρετούν και να ψυχαγωγούν αυτή την κοινωνική ομάδα.Επίσης,πρέπει να υπάρχουν ειδικές προδιαγραφές,για παράδειγμα ράμπες,ανελκυστήρες,ειδικός εξοπλισμός στα δωμάτια και τους λοιπούς

χώρους των τουριστικών καταλυμάτων,ώστε να μπορεί να γίνεται άνετα χρήση τους εκ μέρους των τουριστών με ειδικές ανάγκες.

16)Σχολικός τουρισμός.Οι οργανωμένες σχολικές εκδρομές περιλαμβάνονται στον σχολικό τουρισμό.

17)Ιαματικός τουρισμός.Ο τουρίστας που επιλέγει τον ιαματικό τουρισμό,προτιμάει τις ήρεμες διακοπές,χωρίς έντονη σωματική δραστηριότητα.Τα spa,οι φυσικές πηγές και τα ξενοδοχεία που διαθέτουν ανάλογες εγκαταστάσεις,είναι μέσα στις προτιμήσεις τους.Έχουν δημιουργηθεί ολόκληρες περιοχές,οι λεγόμενες λουτροπόλεις,που προφέρουν όλες τις σύγχρονες ανέσεις ώστε η διαμονή να είναι άνετη και ευχάριστη.

18)Φυσιολατρικός τουρισμός.Ο τουρισμός της μορφής αυτής έχει σαν σκοπό την απόλαυση και τη γνώση της φύσης,με απώτερο όφελος την ψυχική και φυσική ευεξία του ατόμου από τις καλύτερες συνθήκες ζωής κοντά στο φυσικό περιβάλλον,μακριά από την καθημερινότητα των αστικών κέντρων και την επιβάρυνση του περιβάλλοντος τους.

19)Πολιτιστικός τουρισμός.Επισκέψεις σε μουσεία,εκθέσεις,πολιτιστικές εκδηλώσεις και γεγονότα,έχουν την μεγαλύτερη βαρύτητα σε αυτή τη μορφή τουρισμού και ο τουρίστας που την προτιμάει,έχει έντονη διάθεση για μάθηση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Πρόλογος

Δεν είναι τυχαίο ότι η πολιτική ανάπτυξης του αγροτουρισμού αποτελεί κεντρική κατευθυντήρια πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως απάντηση στα ζητήματα της πολυλειτουργικής γεωργίας, της ενίσχυσης του αγροτικού εισοδήματος, της περιφερειακής ανάπτυξης, της προστασίας του περιβάλλοντος, του αιτήματος του σύγχρονου ανθρώπου για την ποιότητα ζωής. Αυτό το μοντέλο ανάπτυξης που πολλοί «εταίροι» μας στην Ευρωπαϊκή οικογένεια έχουν υλοποιήσει εδώ και δεκαετίες στην Γαλλία, την Ιταλία, την Αυστρία, υπήρξε η απάντηση στην ερήμωση της περιφέρειας και στη μείωση του αγροτικού εισοδήματος.

Σήμερα υπολογίζεται ότι το 70% των Αμερικανών, Αυστραλών, Αυστριακών και Γερμανών και όχι πολύ μικρότερο ποσοστό των κατοίκων των υπολοίπων χωρών του ΟΟΣΑ κάνουν σε ετήσια βάση αγροτουρισμό. Σήμερα αρχίζει να γίνεται συνείδηση ότι η ανάπτυξη των ήπιων μορφών τουρισμού και ιδιαίτερα ο αγροτουρισμός, που χαρακτηρίζεται από τα στοιχεία του σεβασμού στον άνθρωπο και στο περιβάλλον είναι η πλέον κατάλληλη μορφή τουρισμού που συμβάλλει στην καλύτερη γνωριμία και επικοινωνία των κατοίκων της Ευρώπης, στην διαπαιδαγώγηση των πολιτών ως προς την ανεκτικότητα της όποιας διαφοράς τους και την προστασία των φυσικών πόρων της ηπείρου.

Στην Μεσογειακή Λεκάνη, το αυξημένο ρεύμα μαζικού τουρισμού δημιούργησε μια χρονική καθυστέρηση ως προς την ανάπτυξη νέων μορφών εναλλακτικών διακοπών. Παρ' όλα αυτά, η ζήτηση των επισκεπτών για τις νέες μορφές οδηγεί όλες τις χώρες στην ανάγκη εύρεσης νέων δραστηριοτήτων, που να υπάγονται στα πλαίσια του αγροτουρισμού, ικανοποιώντας τις απαιτήσεις τους για ήσυχα ταξίδια, γνωριμία με την φύση και την πολιτιστική κληρονομιά ενός τόπου και την συμμετοχή του σε τοπικές εργασίες και δραστηριότητες.

5.1. Αυστρία

Η Αυστρία εδώ και αρκετά χρόνια εκτίμησε την αξία του αγροτουρισμού και έδωσε κίνητρα για την ανάπτυξη της. Στις μέρες μας θεωρείται ως η πρωτοπόρος χώρα στην Ευρώπη σε σχέση με τον αγροτικό τουρισμό. Σήμερα βρίσκουμε φάρμες που φιλοξενούν επισκέπτες διάσπαρτες σε όλη την Αυστρία. Το κόστος διαμονής είναι χαμηλό και γι' αυτό αποτελούν την ιδανική επιλογή για όσους δεν έχουν υψηλό budget στις διακοπές τους. Στην Αυστρία υπάρχουν τα ποιοτικά-ελεγχόμενα αυστριακά αγροκτήματα, τα οποία χαρακτηρίζονται με το έμβλημα ποιότητας: "Beim Bauern zu Gast" (Καλωσορίσατε στο αγρόκτημα). Αυτό σημαίνει ότι: το αγρόκτημα

είναι εγγυημένο,πλήρως καλλιεργημένο και οι επισκέπτες μπορούν να δοκιμάσουν την καθημερινή ζωή ενός αγροτικού σπιτιού και να απολαύσουν τουλάχιστον τρία κατ'οίκον παραγόμενα προϊόντα.Υπάρχουν συγκεκριμένοι κατάλογοι στο σύνολο της Αυστρίας με τα θέματα:οδήγηση αλόγων,παιδιά και μωρά,βιοκαλλιέργεια,κρασί,κ.α.Σε όλη την Αυστρία τα αγροκτήματα έχουν εξεταστεί για την ποιότητα και έχουν εκτιμηθεί από συγκεκριμένη κριτική επιτροπή.Τα αγροκτήματα,στα οποία έχει απονεμηθεί η σφραγίδα ποιότητας,έχουν επιθεωρηθεί σύμφωνα με τα αυστηρά κριτήρια της ειδικής κριτικής επιτροπής και η βαθμολογία τους εκφράζεται με αριθμό λουλουδιών,(συγκεκριμένα μαργαρίτες με τρεις κατηγορίες ποιότητας),βοηθώντας τους επισκέπτες να βρουν το επιθυμητό αγρόκτημα.Τα αγροκτήματα της Αυστρίας ομαδοποιούνται σε έξι κατηγορίες ανάλογα με το είδος των παρεχόμενων υπηρεσιών που προσφέρουν και εξειδικεύονται.Οι κατηγορίες αυτές είναι οι εξής ακόλουθες:Οικο-αγροκτήματα,βιολογικά και υγιεινά αγροκτήματα,οικογενειακά αγροκτήματα,αγροκτήματα ατόμων με ειδικές ανάγκες,οίνο-αγροκτήματα και αγροκτήματα αλόγων.

5.2.Βέλγιο

Το Βέλγιο είναι μια χώρα βιομηχανικά αναπτυγμένη και η οικονομία της χώρας βασίζεται στον τριτογενή παραγωγικό τομέα (υπηρεσίες).Στο Βέλγιο υπάρχουν αγροτουριστικές εγκαταστάσεις και οργανώσεις από το 1973,αλλά δεν παρουσιάζουν κάποια αξιόλογη ανάπτυξη.Η προσπάθεια αναζωογόνησης ορισμένων αγροτικών οικισμών,ήταν ο λόγος για να αρχίσει η σύσταση αυτών των οργανώσεων.Αποσκοπούσαν στο να δημιουργηθεί μια συμπληρωματική απασχόληση για τους κατοίκους,χωρίς ωστόσο να στοχεύουν στην αποκόμιση πολύ υψηλών κερδών από μέρους των αγροτών.

5.3.Γαλλία

Η χώρα έχει μια μεγάλη ποικιλία εδαφών και τοπίων και διαθέτει ισχυρό αγροτικό και δυναμικό βιομηχανικό τομέα.Η γαλλική βιομηχανία είναι από τις πιο αναπτυγμένες στην Ευρώπη και κατέχει μία από τις πρώτες θέσεις παγκοσμίως. Αλλά και στον τομέα του αγροτουρισμού,η επιτυχία που έχει γνωρίσει η χώρα βρίσκεται στο ότι βασίζεται σε διαμονή σε φάρμες στο ύπαιθρο και η οργάνωση,οι δραστηριότητες τους και ο συντονισμός τους αποτελούν πρότυπο για άλλες ευρωπαϊκές χώρες.Στην Γαλλία ο αγροτουρισμός,αν και είχε κάνει τα βήματά του πριν τον Β Παγκόσμιο πόλεμο,ουσιαστικά υφίσταται από το 1952,έτος κατά το οποίο άρχισε να εφαρμόζεται η πολιτική του «πράσινου τουρισμού».Αυτή η πολιτική

αποσκοπούσε κυρίως στην βελτίωση του αγροτικού εισοδήματος και στη συγκράτηση του πληθυσμού στην ύπαιθρο.

5.4.Γερμανία

Εμφανίστηκε την δεκαετία του 1930 λόγω της αναζήτησης τόπων χαμηλού κόστους διακοπών σε αγροτικές περιοχές για τους μόνιμους κατοίκους των βιομηχανικά ανεπτυγμένων πόλεων.Ο γερμανικός αγροτουρισμός έχει πολλά κοινά στοιχεία με τον αυστριακό και τα καταλύματα που προσφέρει είναι:αγροικίες,κάμπινγκ και μικρά σπιτάκια δίπλα ή μέσα σε αγροτικές εκμεταλεύσεις.Ο αγροτουρισμός στην Γερμανία δεν ασκείται με σκοπό την συγκράτηση του πληθυσμού στην ύπαιθρο,αλλά ως μια καθαρά εμπορική δραστηριότητα.

5.5.Δανία

Η Δανία είναι αγροτική χώρα λόγω της μορφολογίας του εδάφους της που ευνοεί τις καλλιέργειες.Το πεδινό έδαφος της χώρας,η αγροτική παράδοση,συνδυασμένη με την δύναμη του συνεταιρισμού και ο σύγχρονος εκμηχανισμός της καλλιέργειας είναι οι βασικοί παράγοντες της μεγάλης ανάπτυξης της γεωργίας και της κτηνοτροφίας.Τα τελευταία χρόνια ο τουρισμός έχει αρχίσει να παίζει σημαντικό ρόλο στην οικονομία της Δανίας.Ενα κομμάτι αυτού,είναι και ο αγροτουρισμός,βασισζόμενος στα μορφολογικά πλεονεκτήματα της χώρας και στην αγροτική της ανάπτυξη.

5.6.Ηνωμένο Βασίλειο

Μια από τις αιτίες που οδήγησαν σε μια χωρίς προηγούμενο ανάπτυξη του Ηνωμένου Βασιλείου,ήταν οι αποικίες και η βιομηχανική επανάσταση,που επήλθε ως αποτέλεσμα.Με το πέρασμα των χρόνων,μπορεί να οδηγήθηκε ακόμη και σε μερική αποβιομηχάνωση,όμως ποτέ δεν εγκατέλειψε την γεωργική του παραγωγή και κυρίως δεν άφησε να δημιουργηθεί στον αγροτικό πληθυσμό του το φαινόμενο του μη εργαζόμενου αλλά επιδοτούμενου αγρότη.Τα μέτρα που πάρθηκαν για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού θεωρήται ότι έχουν επιτύχει,δεδομένου της αύξησης του εισοδήματος όσων ασχολούνται με αγροτουριστικές δραστηριότητες τα τελευταία χρόνια.Η πολιτεία υπήρξε αρωγός σε αυτήν την προσπάθεια,παρέχοντας δάνεια και καλύπτοντας μεγάλο μέρος της συνολικής δαπάνης των σχετικών επενδύσεων.

5.7.Ιρλανδία

Η αγροτική οικονομία της Ιρλανδίας τα τελευταία χρόνια μετατράπηκε σε μια οικονομία με κύριους άξονες το εμπόριο,τις επενδύσεις και τη βιομηχανία.Ο ιρλανδικός αγροτουρισμός θεωρείται κατά κύριο λόγο προϊόν ιδιωτικής πρωτοβουλίας,λόγω της αύξησης της ενασχόλησης της πολιτείας με το εμπόριο και την βιομηχανία.Τώρα,3 χρόνια μετά τη διάσωση της ιρλανδικής οικονομίας,το δημοσιονομικό έλλειμμα έχει αρχίσει να μειώνεται και σε αυτό συνέβαλε κατά ένα μέρος και η ανάπτυξη του αγροτουρισμού στην Ιρλανδία τα τελευταία χρόνια.

5.8.Ισπανία

Η Ισπανία είναι μια έντονα τουριστική χώρα, κυρίως στα παράλια της Μεσογείου και στις Κανάριες και Βαlearίδες νήσους. Θεωρείται από τις περισσότερο γεωργικές χώρες της Ευρώπης. Το έδαφός της είναι πολύ γόνιμο, αλλά μέχρι το 1960 ήταν ατελώς καλλιεργούμενο. Σήμερα, ακόμη περισσότερο από το 1/3 του συνολικού καλλιεργήσιμου εδάφους παραμένει ακαλλιέργητο. Η απουσία της εντατικής καλλιέργειας οφείλεται κυρίως στην έλλειψη εργατικών χεριών και επαρκούς ύδατος. Όμως στα τελευταία χρόνια έχουν εντατικοποιηθεί οι προσπάθειες προς αύξησή της. Από την δεκαετία του 1990, η χώρα εφαρμόζει διαρθρωτικές πολιτικές στις μειονεκτικές αγροτικές περιοχές, τόσο για την τόνωση της ζωής στην ύπαιθρο, όσο και για την συγκράτηση του αγροτικού πληθυσμού εκεί. Τα τοπικά προϊόντα, οι εκδηλώσεις και οι παραδοσιακές γιορτές, η πλούσια φύση και η ενασχόληση με ποικίλες αθλητικές δραστηριότητες στην ύπαιθρο, συμβάλουν καταλυτικά στην προσέλκυση των τουριστών.

5.9.Ιταλία

Η Ιταλία έχει το πλεονέκτημα της διαφοροποίησης του κλίματος της καθ' όλη την έκτασή της, συνεπώς και έχει αναπτύξει διαφόρων ειδών τουρισμού, ανάλογα την περιοχή. Η κλιματολογική αλλά και οικονομικοκοινωνική διάκριση Βορρά- Νότου εγγυώνται για έναν προορισμό που κανείς δεν μπορεί να πλήξει. Στην βόρεια Ιταλία συναντάμε πολλές λίμνες, δάση, κάστρα και υπέροχα χωριά κάτω από τις Άλπεις. Στην νότια Ιταλία, το σκηνικό παρουσιάζει άπειρες εναλλαγές, με τις μικρές πόλεις και χωριά, τους ελαιώνες, τα αμπέλια και τους ξενώνες και τις αγροικίες στην ύπαιθρο.

5.10.Λουξεμβούργο

Η χώρα έχει το προνόμιο να διατηρεί το υψηλότερο στον κόσμο κατά κεφαλήν εισόδημα. Ο αγροτουρισμός στο Λουξεμβούργο δεν είναι το βασικό μέλημα του αγροτικού πληθυσμού της χώρας και αυτό φέρεται και από το ότι η συμμετοχή της γεωργίας στο ακαθάριστο εθνικό προϊόν μειώνεται διαρκώς, αλλά γενικά έχει κάποιες επιλογές, αν τον επιλέξει κανείς εκεί, αν ληφθεί υπόψη ότι το μεγαλύτερο μέρος της χώρας είναι πεδινό.

5.11.Ολλανδία

Η Ολλανδία δεν έχει ορεινούς όγκους ανάλογους της Ευρώπης, είναι δηλαδή μια χώρα σχεδόν επίπεδη. Η κτηνοτροφία, η οποία κατέχει τις πρώτες θέσεις μέσα στην Ευρώπη και στον κόσμο και κυρίως η γαλακτοκομία, χαρίζουν στη χώρα το καλό όνομα για τα περίφημα ολλανδικά τυριά και κασέρια. Η σύγχρονη γεωργία είναι επίσης πολύ παραγωγική. Ιδιαίτερα η καλλιέργεια και η εξαγωγή της τουλίπας είναι ευρέως διαδεδομένη (πρώτοι στον κόσμο σε εξαγωγές βολβών). Όλα αυτά βοήθησαν την ανάπτυξη του αγροτουρισμού, ο οποίος συνδυάζεται με όλα τα παραπάνω και του δίνονται πολλές ευκαιρίες για δραστηριότητες και ανάπτυξη. Η συμμετοχή των αγροτουριστών στη διαδικασία παραγωγής και επεξεργασίας των

προϊόντων,παράλληλα και με διακοπές και ξεκούραση,καθιστούν την Ολλανδία ιδανικό προορισμό.

5.12.Πορτογαλία

Ο αγροτουρισμός στην Πορτογαλία γνωρίζει σημαντική ανάπτυξη,λόγω του τυπικού μεσογειακού κλίματός της και της γεωγραφικής της θέσης.Παρόλη την πρόσφατη κρίση της χώρας,ο τουρισμός και ειδικά ο αγροτουρισμός δεν έχει γνωρίσει ύφεση.Υπάρχουν πολλά παραδοσιακά χωριά σε αγροτικούς χώρους,οικισμοί και φάρμες,όπου ο τουρίστας έχει να διαλέξει ανάμεσα σε μεγάλη ποικιλία ασχολιών.

5.13.Σουηδία

Η Σουηδία ήταν μία από τις πρώτες χώρες της Ευρώπης όπου αναπτύχθηκε ο αγροτουρισμός. Είναι μια χώρα με μακρά αγροτουριστική παράδοση,όπου οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις που ασχολούνται με τον αγροτουρισμό φθάνουν το 20% του συνόλου.Ο αγροτουρισμός στην Σουηδία δεν αποσκοπεί στο να λύσει προβλήματα του αγροτικού χώρου,αλλά στοχεύει καθαρά στην παροχή τουριστικών υπηρεσιών στους αγροτουρίστες.Τα καταλύματα που παρέχει προσελκύουν μεγάλο αριθμό τουριστών και περιλαμβάνουν αγροικίες και κατασκηνώσεις σε αγροκτήματα,ξύλινα εξοχικά σπίτια,ξενώνες διαφόρων τύπων για άτομα νεαρότερης ηλικίας και κατασκηνώσεις.Εκεί οι τουρίστες απολαμβάνουν το φυσικό περιβάλλον κάνοντας ποδηλασία,πεζοπορία,αναρίχηση,ψάρεμα,κτλ.

5.14.Φινλανδία

Η οικονομία της Φινλανδίας στηρίζεται στην εκμετάλλευση του δασικού πλούτου.Η γεωργία είναι περιορισμένη.Η καλλιεργούμενη έκταση καλύπτει μικρό μονάχα τμήμα της συνολικής επιφάνειας της χώρας και βρίσκεται κυρίως στις νότιες περιοχές.Η Φινλανδία αποτελεί ελκυστικό τουριστικό προορισμό λόγω του πανέμορφου φυσικού της τοπίου,των μεγάλων δασωδών εκτάσεων και των περιοχών των λιμνών και των νησιών.Εκεί,οι αγρότες αναζητούν νέους τρόπους για να προσφέρουν αξέχαστες εμπειρίες στο καταναλωτικό κοινό,εκμεταλευόμενοι τον φυσικό πλούτο της χώρας.

5.15.Ελβετία

Η Ελβετία έχει σταθερά,ακμάζουσα και υψηλής τεχνολογίας οικονομία.Το 2011, κατατάχθηκε ως η πλουσιότερη κατά κεφαλή χώρα(με τον όρο πλούτο να περιλαμβάνει τόσο οικονομικά και μη οικονομικά περιουσιακά στοιχεία).Η φυσική ομορφιά,το υγιεινό της κλίμα,και γενικά η ήσυχη ζωή της Ελβετίας προσελκύουν κάθε χρόνο εκατομμύρια τουρίστες στα διάφορα τουριστικά θέρετρα.Εχει μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης του αγροτουρισμού,λόγω της μορφολογίας της,η οποία παρέχει την δυνατότητα επιλογής ποικίλων δραστηριοτήτων στην ύπαιθρο.Το κλίμα παρουσιάζει μεγάλες ανομοιομορφίες από περιοχή σε περιοχή,αλλά είναι γενικά υγιεινό.Την ιδιότητα αυτή,του κλίματος της χώρας τους,εκμεταλλεύτηκαν οι Ελβετοί με τον καλύτερο τρόπο,αξιοποιώντας το τουριστικά και αναπτύσσοντας πολλές επιλογές για τον αγροτουρίστα,ανάλογα με το που περνάει τις διακοπές του.

5.16.Νορβηγία

Η οικονομία της Νορβηγίας είναι μία ιδιαίτερα επιτυχημένη μορφή μεικτής οικονομίας και μία από τις δυναμικότερες παγκοσμίως, με το κράτος να ελέγχει κάποιους ζωτικούς τομείς. Πλούσια σε φυσικούς πόρους, οφείλει την ανάπτυξή της στην ναυτιλία και στην αλιεία και από τη δεκαετία του '70 και μετά, στην εκμετάλλευση των κοιτασμάτων φυσικού αερίου και αργού πετρελαίου. Λόγω του ότι το νορβηγικό τοπίο είναι σε γενικές γραμμές έντονο και αρκετά ορεινό και λόγω της ύπαρξης των φιορντ, τα οποία είναι είναι κόλποι με απότομες ακτές, που εισέρχονται στη στεριά σε βάθος, συνήθως, μερικών δεκάδων χιλιομέτρων, ο αγροτουρισμός δεν είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένος. Τα τελευταία χρόνια, αρκετοί είναι αυτοί που εκμεταλέυτηκαν τα ορεινά τοπία της χώρας και κατασκεύασαν καταλύματα ή μετέτρεψαν παλιά σπίτια σε ξενώνες, με σκοπό οι αγροτουρίστες να παρατηρήσουν και να μνηθούν σε αυτή την άγρια και σπάνια ομορφιά της χώρας. Επίσης, λόγω του ότι η οικονομία της χώρας βασίζεται κατά ένα μεγάλο ποσοστό στην αλιεία και υπάρχει αφθονία σε αυτόν τον τομέα, τα αγροτουριστικά πακέτα που προσφέρονται στους τουρίστες συμπεριλαμβάνουν δραστηριότητες ψαρέματος.

5.17.Πολωνία

Σε χώρες της ανατολικής Ευρώπης, ο αγροτουρισμός είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένος. Σημαντικό παράγοντα για την οικονομία της χώρας αποτελούν η γεωργία και η κτηνοτροφία, και σε συνδυασμό με αυτές, ο αγροτουρισμός. Οι φυσικές ομορφιές της χώρας είναι πολλές και το κόστος ζωής σχετικά χαμηλό. Και από παλαιότερες εποχές, οι γεωργοί συνήθιζαν να φιλοξενούν επισκέπτες σε κάποιο δωμάτιο, χωρίς όμως αυτή η δραστηριότητα να είναι οργανωμένη. Τα τελευταία χρόνια η χώρα προχωράει με ρυθμούς ανάπτυξης σε αυτόν τον τομέα, φιλοξενώντας αγροτουρίστες σε αγροκτήματα και εξοχικές κατοικίες, παράγοντας ταυτόχρονα και βιολογικά γεωργικά προϊόντα.

5.18.Κύπρος

Η Κύπρος άρχισε να προβάλλεται διεθνώς και βασικά σε χώρες της Ευρώπης ως ιδανικός χώρος για τουρισμό, μετά την απόκτηση της ανεξαρτησίας της το 1960 και την ίδρυση αρμόδιας υπηρεσίας του Κυπριακού Οργανισμού Τουρισμού (Κ.Ο.Τ). Μετά από αυτό, θεωρείται ότι υπήρξε πρόοδος και ανάπτυξη του τουρισμού. Σήμερα ο τουρισμός αποτελεί την πιο σημαντική πηγή εσόδων και την πιο ισχυρή βιομηχανία της Κύπρου και στην οποία στηρίζεται ως ένα μεγάλο βαθμό η οικονομία του νησιού. Οι ξένοι τουρίστες που επισκέπτονται κάθε χρόνο την Κύπρο ξεπερνούν τα τελευταία χρόνια, τα δύο εκατομμύρια. (Ωστόσο παρατηρείται ότι αυξάνεται συνεχώς και ο αριθμός των Κυπρίων που κάθε καλοκαίρι, Χριστούγεννα, Πάσχα κάνουν τουρισμό στο εξωτερικό). Αποτελεί διεθνώς τεράστια βιομηχανία με την οποία σχετίζονται με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, πολλές τουριστικές υπηρεσίες που είναι αλληλένδετες εταιρείες, π.χ. «Εταιρείες λεωφορείων, ναυτιλιακές εταιρείες και άλλων συγκοινωνιακών μέσων, ξενοδοχεία, εστιατόρια, ταξιδιωτικά γραφεία κλπ». Ο τουρισμός στο νησί έχει πολλές μορφές: Ατομικών ταξιδιών, οργανωμένων

εκδρομών,εσωτερικός και εξωτερικός τουρισμός,ειδικών περιπτώσεων τουρισμός π.χ. αθλητικός τουρισμός και θρησκευτικός τουρισμός.

Η Κύπρος σήμερα θεωρείται ένας από τους πιο επιλεγμένους τουριστικούς προορισμούς της Μεσογείου,καθώς και ένα σημαντικό οικονομικό κέντρο στο ανατολικό άκρο της Ευρώπης και στην Ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.

Επίλογος

Το μοντέλο ανάπτυξης του αγροτουρισμού είναι ένα από τα θέματα που απασχολούν και θα απασχολήσουν στο μέλλον πολύ τις χώρες της Ευρώπης,διότι οι αρμόδιοι φορείς γνωρίζουν ότι έχει πολλές δυνατότητες ανάπτυξης σαν τύπος τουρισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Πρόλογος

Η Ελλάδα αποτελεί κορυφαίο τουριστικό προορισμό παγκοσμίως. Κατατάσσεται ανάμεσα στους Top 10 τουριστικούς προορισμούς για το 2010 σύμφωνα με τη Lonely Planet και επίσης βρίσκεται στη δεύτερη θέση σύμφωνα με τα Telegraph Travel Awards 2008 της Αγγλίας στην κατηγορία της Καλύτερης Ευρωπαϊκής Χώρας.

Σύμφωνα με το Travel & Tourism Competitiveness Report, 2009, που δημοσιεύτηκε από το World Economic Forum, η Ελλάδα κατέχει συνολικά την 24η θέση μεταξύ 133 χωρών και παράλληλα βρίσκεται στο Top 10 σε μία σειρά από σημαντικούς επιμέρους δείκτες (3η Θέση: Prioritization of travel & tourism subindex, 9η θέση: World Heritage cultural sites, 5η θέση: Tourism infrastructure, 1η θέση: Physician density subindex).

Η αύξηση των ξενώνων του δικτύου Guest Inn στην Κρήτη συνοδεύτηκε με θεαματική άνοδο στις κρατήσεις (37,32% το 2011 από 32,11% το 2010). Εδώ αξίζει να σημειωθεί ότι τόσο τα παλιά όσο και τα νέα μέλη βρίσκονται σε αγροτικές περιοχές της Κρήτης και οπωσδήποτε μακριά από τις τυποποιημένες τουριστικές διαδρομές. Αυτό ενισχύει την άποψη περί του “διαφορετικού” που αναζητούν πλέον αρκετοί από τους επισκέπτες της Ελλάδας.

Πιστεύεται ότι αυτό είναι ένα αξιόλογο ποσοστό για μια χρονιά όπου σε γενικές γραμμές κυριάρχησαν οι “κρατήσεις της τελευταίας στιγμής”. Μελετώντας την μηνιαία κίνηση των κρατήσεων για τις δυο τελευταίες χρονιές (2010, 2011) διαπιστώνεται ότι υπάρχει σημαντική κίνηση από τον Απρίλιο μέχρι τον Οκτώβριο. Αυτό επιβεβαιώνει την άποψη ότι η Ελλάδα προσφέρεται όχι μόνο για καλοκαιρινές διακοπές (Ιούλιος – Αύγουστος), αλλά αποτελεί καλό προορισμό για ανοιξιάτικες και φθινοπωρινές αποδράσεις. (www.visitgreece.gr/el/nature/agrotourism)

Η Ελλάδα συγκεντρώνει άριστες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη ευρείας κλίμακας μορφών αγροτουρισμού, λόγω των πολλών και ποικίλων φυσικών και ανθρωπογενών συγκριτικών πλεονεκτημάτων, όπως είναι:

1) Η τεράστια εναλλαγή του τοπίου μέσα σε ελάχιστες αποστάσεις. Το κάλλος των φυσικών τοπίων, τόσο από την άποψη των γεωμορφικών σχηματισμών, αλλά και του συνολικού ανάγλυφου των τοπίων, είναι χαρακτηριστικά τα οποία διαφοροποιούν σημαντικά την Ελλάδα από άλλες χώρες του κόσμου.

2) Ο εύκολα απαντώμενος συνδυασμός θάλασσας και βουνού. Αυτή η αναλογία είναι αρκετά μεγάλη, αν ληφθεί υπόψη η όχι και τόσο μεγάλη έκταση της Ελλάδας σαν

χώρα. Μέσα σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα, μπορεί κάποιος να αλλάξει παραστάσεις και να μεταφερθεί από το βουνό σε κάποιο παραθαλάσσιο μέρος ή και αντίστροφα.

3) Η πλούσια βλάστηση και πανίδα. Η πανίδα της Ελλάδας είναι ιδιαιτέρως πλούσια για τα ευρωπαϊκά δεδομένα, κάτι που οφείλεται στη γεωγραφική της τοποθέτηση στα όρια τριών ηπείρων και δύο κύριων βιογεωγραφικών περιοχών, στον πλούσιο οριζόντιο και κάθετο διαμελισμό της και στο μεγάλο εύρος των ενδιαιτημάτων που προσφέρει. Βασικό στοιχείο του πλούτου αυτού, αποτελεί ο αυξημένος ενδημισμός και η γεωγραφική διαφοροποίηση των περισσότερων ζωικών ομάδων.

4) Η συγκέντρωση -σε οποιοδήποτε σημείο της χώρας- αποτυπωμάτων από διάφορες πολιτισμικές περιόδους της ιστορίας της, η οποία είναι πάρα πολύ πλούσια. Πυκνό πλέγμα αρχαιολογικών χώρων καλύπτει ολόκληρη την ελληνική επικράτεια, δίνοντας έτσι ένα τεράστιο πλεονέκτημα στην χώρα για να αναπτυχθεί περαιτέρω ο αγροτουρισμός, βασιζόμενος και σε αυτό το στοιχείο. Οι αρχαιολογικοί χώροι και οι τόποι ιστορικού ενδιαφέροντος αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της ελληνικής ταυτότητας και συνδέουν το παρελθόν με το παρόν και το μέλλον.

5) Το κλίμα της. Το κλίμα της Ελλάδας είναι τυπικά μεσογειακό: ήπιοι και υγροί χειμώνες, σχετικά θερμά και ξηρά καλοκαίρια και γενικά, μακρές περιόδους ηλιοφάνειας κατά την μεγαλύτερη διάρκεια του έτους. Λεπτομερέστερα, στις διάφορες περιοχές της Ελλάδας, παρουσιάζεται μια μεγάλη ποικιλία κλιματικών τύπων, πάντα βέβαια μέσα στα πλαίσια του Μεσογειακού κλίματος. Το κλίμα της χώρας μπορεί να διαιρεθεί σε τέσσερις βασικές κατηγορίες: α) υγρό μεσογειακό (δυτική Ελλάδα, δυτική Πελοπόννησος, πεδινά και ημιορεινά της Ηπείρου) β) ξηρό μεσογειακό (Κυκλάδες, παραλιακή Κρήτη, Δωδεκάνησα, ανατολική Πελοπόννησος, Αττική, πεδινές περιοχές Ανατολικής Στερεάς) γ) ηπειρωτικό (δυτική Μακεδονία, εσωτερικά υψίπεδα ηπειρωτικής Ελλάδας, βόρειος Έβρος) δ) ορεινό (ορεινές περιοχές με υψόμετρο περίπου >1500 m στη Βόρεια Ελλάδα, >1800m στην Κεντρική Ελλάδα και >2000m στην Κρήτη). Αυτή η πολυμορφία και η διαφορετικότητα δίνει πολλές και διαφορετικές επιλογές για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού στην Ελλάδα, βασιζόμενος στα εκάστοτε κλιματολογικά δεδομένα, τα οποία επηρεάζουν όλες τις δραστηριότητες που συνεπάγονται στον αγροτουρισμό.

6) Η μεγάλη οικιστική διασπορά και δη η διασπορά των ορεινών και ημιορεινών οικισμών, εκ των οποίων μεγάλο ποσοστό ανήκει στους λεγόμενους «παραδοσιακούς οικισμούς» και οι οποίοι διαθέτουν πλούσια αρχιτεκτονική και μεγάλη ιστορική και πολιτιστική παράδοση.

7) Η φιλοξενία των ανθρώπων, ο ανοιχτός και πρόσχαρος χαρακτήρας τους και γενικά η ιδιοσυγκρασία των Ελλήνων, είναι από τα χαρακτηριστικά που τους κάνουν να ξεχωρίζουν από τους άλλους λαούς. Στην Αρχαία Ελλάδα η φιλοξενία εθεωρείτο πράξη αρετής, κάτι το οποίο συνεχίζεται μέχρι τώρα. Τα άτομα που ασχολούνται με

τον αγροτουρισμό ασπάζονται θερμά αυτή την άποψη,γιατί αυτού του είδους ο τουρισμός απαιτεί να έχεις μια πιο απλή και προσωπική σχέση με τον πελάτη.

Αυτά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της χώρας υποδεικνύουν και τους τομείς στους οποίους η Ελλάδα έχει συγκριτικό πλεονέκτημα και στους οποίους θα μπορούσε να εστιάσει τις αναπτυξιακές της προσπάθειες.

Επίλογος

Το φαινόμενο της πολυδραστηριότητας ή πολυαπασχόλησης-πάνω στο οποίο θα μπορούσε κανείς να στηρίξει μια ισχυρή επιχειρηματολογία υπέρ του αγροτουρισμού-οριοθετείται ως «ο συνδυασμός πολλών και ποικίλων ενασχολήσεων ατόμων της αγροτικής περιφέρειας στο τοπικό επίπεδο» και είναι ευρύτατα διαδεδομένο σε ολόκληρο το χώρο της ελληνικής αγροτικής περιφέρειας.(Δημοσθένης Δανηλίδης,1934 Η νεοελληνική κοινωνία και οικονομία)

Με το σκεπτικό λοιπόν ότι η Ελλάδα περιλαμβάνεται ακόμα μεταξύ των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών της Ευρωπαϊκής κοινότητας,η συμπληρωματικότητα της αγροτουριστικής δράσης και λειτουργίας έχει για αυτήν μεγαλύτερη βαρύτητα από εκείνη των άλλων χωρών-μελών,όπως η Γερμανία ή η Γαλλία,πολύ περισσότερο καθώς είναι έντονο το φαινόμενο της πολυδραστηριότητας στην αγροτική περιφέρεια της χώρας μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο: Η ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Πρόλογος

Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαχειρίζεται τεράστια χρηματικά ποσά ετησίως, με στόχο την καλυτέρευση της Ευρωπαϊκής οικονομίας, του δημοσίου τομέα και του πολίτη. Τα κατασκευαστικά ταμεία (structure funds) είναι μια «μηχανή» που χρησιμοποιεί η Ευρώπη για την βελτίωση της κατάστασης.

7.1. ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ LEADER

Η κοινοτική πρωτοβουλία LEADER (Liaisons Entre Actions de Development de L' Economie Rurale), δηλαδή Δεσμοί μεταξύ των δράσεων για την Ανάπτυξη της Αγροτικής Οικονομίας είναι μία κοινοτική πρωτοβουλία για την αγροτική ανάπτυξη, που ξεκίνησε το 1991 με το LEADER I. Συνέχισε με το LEADER II (1994 – 1999), και βρίσκεται πλέον στην τρίτη φάση, με το LEADER+ (2000 – 2006). (www.agrotikianaptixi.gr)

Το πρόγραμμα αυτό θέτει σε εφαρμογή μία νέα, μικρής κλίμακας προσέγγιση για την αγροτική ανάπτυξη σε περιοχές με υστέρηση, σε περιοχές που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές δυσχέρειες και σε βόρειες αραιοκατοικημένες περιοχές με σχετικά περιορισμένους χρηματοδοτικούς πόρους. Επίσης, αποβλέπει στην αναζωογόνηση των περιοχών αυτών και στη συμπλήρωση των υφιστάμενων ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών Ταμείων και των εθνικών ή περιφερειακών αναπτυξιακών προγραμμάτων. Ακόμα, βασίζεται στην εκπόνηση και εφαρμογή ενός «τοπικού σχεδίου δράσης» (ΤΣΔ) σε αγροτικές περιοχές με 5.000 έως 100.000 κατοίκους. Το σχέδιο αυτό (ή τοπικό πρόγραμμα) καθορίζει έναν περιορισμένο αριθμό στρατηγικών αναπτυξιακών αξόνων και αντίστοιχων μέτρων, που έπρεπε να τεθούν σε λειτουργία μέσα σε μία περίοδο 6 ετών στο LEADER II (1994 – 1999). Βασίζεται στην σύμπραξη μεταξύ τοπικών δημόσιων και ιδιωτικών φορέων ως τελικών δικαιούχων της πρωτοβουλίας και του οργάνου που είναι αρμόδιο για την υλοποίηση του τοπικού σχεδίου δράσης. Επίσης, βασίζεται σε πολυτομεακή και συστηματική διασύνδεση των αναπτυξιακών δράσεων που ενσωματώνονται σε μία σφαιρική θεώρηση και στρατηγική.

Η πρωτοβουλία LEADER I αποτέλεσε μία πειραματική προσέγγιση για την ανάπτυξη αγροτικών περιοχών. Η προσέγγιση ονομάστηκε «η μέθοδος LEADER» και η μέθοδος αυτή περιγράφεται ως η συνδυασμένη εφαρμογή οκτώ αποκαλούμενων χαρακτηριστικών ή ιδιομορφιών του LEADER I:

Τα τοπικά χαρακτηριστικά:

- 1) Εδαφική προσέγγιση
- 2) προσέγγιση εκ των κάτω προς τα άνω
- 3) Τοπικές ομάδες (προσέγγιση εταιρικής σχέσης)
- 4) Καινοτομία
- 5) Πολυτομεακή ολοκλήρωση

Τα διατοπικά χαρακτηριστικά:

- 6) Δικτύωση
- 7) Διακρατική συνεργασία

Το κάθετο χαρακτηριστικό:

- 8) Αποκεντρωμένη διαχείριση και χρηματοδότηση

7.2. Ο σκοπός του LEADER II:

Δεδομένου ότι το LEADER I σημείωσε επιτυχία στις περισσότερες από τις 217 περιοχές στις οποίες εφαρμόστηκε, το LEADER II άρχισε, για την περίοδο προγραμματισμού 1994-1999, στη βάση της απόφασης της Επιτροπής της 15ης Ιουνίου 1994, που κοινοποιήθηκε μέσω της ανακοίνωσης προς τα κράτη μέλη, την 1η Ιουνίου 1994 (94/C 180/12). Ο στόχος της πρωτοβουλίας LEADER II ήταν “να ενθαρρύνει την ανάληψη καινοτόμων ενεργειών από τους τοπικούς φορείς, δημόσιους και ιδιωτικούς, σε όλους τους τομείς δραστηριοτήτων του αγροτικού χώρου, να ενισχύει την ανταλλαγή αυτών των εμπειριών σε όλη την Κοινότητα και να βοηθήσει τους φορείς αγροτικής ανάπτυξης των διαφόρων κρατών μελών που το επιθυμούν να αξιοποιήσουν την πείρα που αποκτήθηκε σε άλλες περιοχές και να

υλοποιήσουν από κοινού ορισμένα σχέδια”.Σε αντίθεση με το LEADER I, η Επιτροπή επέλεξε μία προσέγγιση η οποία ήταν «όσο το δυνατόν πιο αποκεντρωμένη»,σε συνεργασία με τα κράτη μέλη.Κατά τη διάρκεια της περιόδου του προγράμματος,εκπονήθηκαν 102 επιχειρησιακά προγράμματα,πέντε από τα οποία σε εθνικό επίπεδο (Δανία,Ελλάδα,Ιρλανδία,Λουξεμβούργο και Πορτογαλία),ενώ τα υπόλοιπα ήταν σε επίπεδο περιφερειακών διοικήσεων.

Οι διάφορες συνιστώσες της πρωτοβουλίας LEADER II περιστρέφονται γύρω από ένα ευρωπαϊκό δίκτυο αγροτικής ανάπτυξης,το οποίο αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη διάδοση των πληροφοριών όσον αφορά τις πολιτικές αγροτικής ανάπτυξης,την ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ τωνφορέων αγροτικής ανάπτυξης,την ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ των φορέων αγροτικής ανάπτυξης,τη διάδοση των καινοτομιών και της τεχνογνωσίας,ιδιαίτερα στις αγροτικές περιοχές που αντιμετωπίζουν τα σοβαρότεραπροβλήματα και την κατάρτιση κοινών σχεδίων.
(www.ankoleader.gr)

7.2.1.Πεδία δράσης του προγράμματος:

Α σκέλος:απόκτηση ικανοτήτων

Τεχνική στήριξη θα παρασχεθεί για τις δραστηριότητες που αφορούν την αγροτική ανάπτυξη σε τοπικό επίπεδο,προκειμένου να ξεκινήσει η διαδικασία της ολοκληρωμένης ανάπτυξης σε περιοχές όπου η πρακτική αυτή αποτελεί καινοτομία. Το σκέλος αυτό αφορά τη χρηματοδότηση της τεχνικής βοήθειας στο στάδιο πριν από τις επενδύσεις (διάγνωση των αναγκών της περιοχής λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις που θα εκφρασθούναπό τον τοπικό πληθυσμό, παροχή κινήτρων και κατάρτισης στον πληθυσμόγια την ενεργή συμμετοχή του στην αναπτυξιακή διαδικασία,ανάπτυξη τηςσυνεργασίας μεταξύ των τοπικών εταίρων, διαμόρφωση μιας στρατηγικής,αναζήτηση πηγών χρηματοδότησης κ.λ.π....).Η φύση των μέτρων,τα χαρακτηριστικά των δικαιούχων και ο τύπος του οργανισμού που θα είναι υπεύθυνος για την εφαρμογή αυτών των μέτρων θα πρέπει να καθοριστούν επακριβώς. Διάγνωση των περιοχών.Ευαισθητοποίηση του πληθυσμού σχετικά με την πρωτοβουλία LEADER.Παροχή τεχνικής στήριξης για τη δημιουργία των εταιρικών σχέσεων σετοπικό επίπεδο.Παροχή τεχνικής στήριξης για την διαμόρφωση ολοκληρωμένων αναπτυξιακών στρατηγικών σε τοπικό επίπεδο.Παροχή τεχνικής στήριξης για την αναζήτηση πηγών χρηματοδότησης και για την κατάρτιση των

φακέλλων από τους πιθανούς δικαιούχους(τοπικές ομάδες και άλλοι συλλογικοί φορείς).

Β σκέλος:καινοτόμα προγράμματα για την αγροτική ανάπτυξη.

Προτεραιότητα θα δοθεί σε προγράμματα δράσης και επενδύσεων σε τοπικό επίπεδο τα οποία παρουσιάζουν,εκτός από τη σύνδεσή τους με μια σφαιρικότερη στρατηγική αγροτικής ανάπτυξης(σε περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο)και τη δυνατότητα συνέχισης των ενεργειών που έχουν ήδη αναληφθεί στη συγκεκριμένη περιοχή(ιδίως στο πλαίσιο της LEADER I),3 βασικά χαρακτηριστικά:καινοτομία σε σχέση με τα τοπικά δεδομένα(από άποψη μεθόδου προϊόντος,τρόπου παρασκευής,αγοράς), επίδειξη,δυνατότητα μεταφοράς τεχνογνωσίας.Τα "υποδειγματικά αυτά προγράμματα" πρέπει να αντικατοπτρίζουν τις νέες κατευθύνσεις που είναι δυνατόν να ακολουθήσει η αγροτική ανάπτυξη.Τα προγράμματα αυτά αναλαμβάνονται είτε από φορείς είτε από δημόσιους οργανισμούς(σε συνεργασία με άλλους επαγγελματικούς φορείς και ενώσεις),οι οποίοι στηρίζονται στο πρότυπο της πρωτοβουλίας LEADER I (ενέργειες γενικής εδαφικής ανάπτυξης),είτε από άλλους συλλογικούς φορείς του αγροτικού χώρου.Ο καινοτόμος και υποδειγματικός χαρακτήρας των ενεργειών θα προσαρμοστεί στις ανάγκες της συγκεκριμένης περιοχής.Οι καινοτομίες μπορούν να αφορούν αποκλειστικά τον οικονομικό τομέα καθώς και πολιτιστικά και περιβαλλοντικά θέματα, θέματα που αφορούν κοινωνική ένταξη,κ.λ.π,εφόσον συνδέονται άμεσα με την αγροτική ανάπτυξη.Οι φορείς σχεδίων ανάπτυξης θα πρέπει:να καθορίσουν τις συνθήκες κάτω από τις οποίες θα δημιουργηθεί ηκαινοτομία προκειμένου να εκτιμηθεί η δυνατότητα εφαρμογής της σε άλλους τομείς και το κόστος που αυτή συνεπάγεται (μεταφορά της τεχνογνωσίας και/ή της τεχνολογίας), να εξασφαλίσουν τη διαφήμιση του σχεδίου και άλλες δράσεις πληροφόρησης,να δείξουν τις δυνατότητες που υπάρχουν όσον αφορά την αγορά σε περίπτωση που πρόκειται για προϊόντα ή για εμπορικές υπηρεσίες.Τα σχέδια πρέπει να παρουσιάζουν στοιχεία καινοτομίας και επίδειξης που θα εκτιμηθούν σε σχέση με τα χαρακτηριστικά της περιοχής και το περιεχόμενο του επιχειρησιακού προγράμματος που εμπίπτει στο ΚΠΣ για την ίδια περιοχή.Οι τοπικές ομάδες που ήταν δικαιούχοι LEADER I πρέπει να εξεταστούν με τα ίδια κριτήρια και όρους που ισχύουν για όλους τους πιθανούς δικαιούχους.

7.3.LEADER +:

Η LEADER+ είναι μια πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που έχει ως βασικό σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της υπαίθρου και την προσέλκυση των νέων, μέσω της υλοποίησης πλέγματος δράσεων που ικανοποιούν παράλληλα τις εθνικές και κοινοτικές προτεραιότητες για τη Γ΄ Προγραμματική Περίοδο (απασχόληση, ισότητα, προστασία του περιβάλλοντος κ.λπ).

Επιδίωξη της πρωτοβουλίας είναι η ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας των αγροτικών περιοχών, με την καλύτερη αξιοποίηση των φυσικών, ανθρώπινων και οικονομικών πόρων τους, την ανακάλυψη νέων πηγών εισοδήματος και την παράλληλη προστασία της φυσικής και πολιτισμικής κληρονομιάς.

Στα πλαίσια της LEADER+, οι άνθρωποι της υπαίθρου:

συμμετέχουν ενεργά και αποφασίζουν οι ίδιοι για την αναπτυξιακή προσπάθεια που γίνεται στην περιοχή τους, προβαίνουν σε μικρές επενδύσεις και δημιουργούν, παράλληλα, έναν ιδιαίτερα παραγωγικό ιστό, ενεργούν συλλογικά και μέσα από δίκτυα (clusters), στηρίζουν επιχειρηματικές δραστηριότητες και κάνουν οι ίδιοι πράξη όσα οραματίζονται για τον τόπο τους.

Για τους παραπάνω λόγους, τα κέντρα λήψης αποφάσεων δεν βρίσκονται σε κάποιο απομακρυσμένο από τα προβλήματα της υπαίθρου γραφείο κεντρικής υπηρεσίας αλλά εκεί, στη δική τους περιοχή.

Η σημασία του plus (+) στο LEADER:

Παρά το γεγονός ότι το LEADER διατηρεί το περιεχόμενο των προηγούμενων εφαρμογών (LEADER I και LEADER II), ωστόσο, υπάρχει μια διαφοροποίηση που εκφράζεται με την προσθήκη του + (plus = επιπλέον). Το LEADER+ επιδιώκει δηλαδή, κάτι επιπλέον απ' αυτό που πρόσφεραν οι προηγούμενες εφαρμογές και εξακολουθούν να δίνουν σήμερα τα υπόλοιπα προγράμματα του Γ΄ Κ.Π.Σ.

Ο πιλοτικός χαρακτήρας του προγράμματος εξασφαλίζεται κυρίως μέσω των δικτύσεων (clusters) και των συνεργασιών. Κατά συνέπεια, δίνεται βάρος στη δικτύωση ομοειδών ή συμπληρωματικών επιχειρήσεων, την κοινή προβολή και προώθηση, τη συνεργασία και τη συλλογική στήριξη επιχειρηματικών

δραστηριοτήτων, που μπορούν να εξασφαλίσουν τη βιωσιμότητα και τη συμπληρωματικότητα των δράσεων.

Έτσι η έννοια «πιλοτικός» επιτυγχάνεται με:

Την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών που ενσωματώνουν τις τοπικές ιδιομορφίες.

Την εφαρμογή νέων μεθόδων που αξιοποιούν τόσο το ανθρώπινο δυναμικό όσο και τους φυσικούς και χρηματοδοτικούς πόρους της περιοχής.

Τη διασύνδεση έργων/ δράσεων ή και επιχειρήσεων όλων των τομέων της οικονομίας, οι οποίοι κατά παράδοση είναι ανεξάρτητοι.

Την υιοθέτηση πρωτότυπων μορφών οργάνωσης και συμμετοχής του τοπικού πληθυσμού στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Οι αναπτυξιακοί στόχοι του LEADER+:

Το Εθνικό Πρόγραμμα LEADER+ έχει δύο γενικούς αναπτυξιακούς στόχους:

1ος ΣΤΟΧΟΣ: Η ολοκληρωμένη, υψηλής ποιότητας, αειφόρος ανάπτυξη της υπαίθρου, μέσω πιλοτικών εφαρμογών.

2ος ΣΤΟΧΟΣ: Η ενίσχυση της προσπάθειας για άρση της απομόνωσης των περιοχών, σε όλα τα επίπεδα της οικονομικής και κοινωνικής ζωής.

Οι στόχοι αυτοί επιτυγχάνονται τοπικά με την εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής, η οποία διαρθρώνεται γύρω από ένα σημαντικό θέμα, που χαρακτηρίζει την ταυτότητα της περιοχής, το "Θέμα Συσπείρωσης". Τα "θέματα συσπείρωσης" των τοπικών προγραμμάτων της χώρα μας είναι: Η βελτίωση της ποιότητας ζωής στις περιοχές εφαρμογής, η χρήση σύγχρονης τεχνολογίας και τεχνογνωσίας για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας προϊόντων και υπηρεσιών, η αξιοποίηση των τοπικών προϊόντων και η διευκόλυνση της πρόσβασης στις αγορές με την ενδυνάμωση διακλαδικών και διατομεακών σχέσεων, κυρίως για μικρές παραγωγικές μονάδες. Η αξιοποίηση, προστασία και ανάδειξη φυσικών και πολιτιστικών

πόρων,συμπεριλαμβανομένης της αξιοποίησης των περιοχών κοινοτικού ενδιαφέροντος NATURA 2000.

7.4.Κοινοτική πρωτοβουλία EQUAL:

Η equal αποτελεί εργαλείο της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την απασχόληση,χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και στοχεύει στην πειραματική εφαρμογή και διάδοση νέων τρόπων καταπολέμησης των διακρίσεων και της ανισότητας στον τομέα της απασχόλησης.Η equal ολοκληρώνει τις εμπειρίες που αποκτήθηκαν στα πλαίσια των προηγούμενων Πρωτοβουλιών EMPLOYMENT & ADAPT και συμπληρώνει τις υπάρχουσες πολιτικές για την ισότητα ευκαιριών στην αγορά εργασίας.Το Πρόγραμμα έχει σχεδιαστεί για να στηρίξει μια οριζόντια προσέγγιση στις πολιτικές και τις υπηρεσίες προς τις οποίες θα έχουν πρόσβαση πολλαπλές κατηγορίες αποκλεισμένων ή απειλούμενων από αποκλεισμό από την αγορά εργασίας ομάδων και να αντιμετωπίσει την αποσπασματικότητα και την έλλειψη συντονισμού των εφαρμοζόμενων πολιτικών. Έχει δομηθεί πάνω σε εννέα θεματικά πεδία - μέτρα.

Η επαγγελματοποίηση άτυπων μορφών απασχόλησης των γυναικών της υπαίθρου μπορεί να έχει τεράστια ωφέλη και για αυτές,αλλά και για την κοινωνία.Αυτές οι γυναίκες βρίσκουν όμως πολλά εμπόδια σε αυτές τους τις προσπάθειες και εδώ είναι που επεμβάνει αυτό το πρόγραμμα.

Οι γενικοί στόχοι του Προγράμματος είναι:

Η βελτίωση της απασχολησιμότητας μέσα από τη διευκόλυνση της πρόσβασης και επιστροφής στην αγορά εργασίας των ομάδων που υφίστανται διακρίσεις,η ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος μέσα από τη βελτίωση της πρόσβασης στη διαδικασία δημιουργίας μιας επιχείρησης,η ενθάρρυνση της προσαρμοστικότητας των επιχειρήσεων και των απασχολουμένων μέσα από την προώθηση της δια βίου μάθησης και των εργασιακών πρακτικών ενσωμάτωσης και η ενίσχυση των πολιτικών ίσων ευκαιριών για άνδρες και γυναίκες μέσα από τον συνδυασμό οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής

Επίλογος

Η Ευρώπη και η Ευρωπαϊκή Ένωση παίζουν τεράστιο ρόλο για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού,διότι παρέχουν τα κεφάλαια αλλά και τις σωστές νομοθεσίες σε δραστηριότητες και προσπάθειες που γνωρίζουν ότι έχουν πολλές δυνατότητες ανάπτυξης και επέκτασης.(Α.Γρηγορογιάννης,1976 Βιομηχανική έκρηξη και αγροτικό ζήτημα στον σύγχρονο κόσμο).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

8.1. Εισαγωγή

Σκοπός της παρούσας έρευνας, είναι η αποτύπωση των προτιμήσεων και των συνηθειών των αγροτουριστών αλλά και της φιλοσοφίας, των προβλημάτων και της λειτουργίας των γυναικείων αγροτικών συνεταιρισμών και η πληροφόρηση για το πώς κινούνται μέσα στον επιχειρηματικό χώρο.

8.2. Πρωτογενείς πηγές

Οι πρωτογενείς πηγές που χρησιμοποιήθηκαν ήταν η χρήση ερωτηματολογίου. Το δείγμα, όπως και το ερωτηματολόγιο, αποτελούνταν από 2 μέρη. Το πρώτο ήταν απασχολούμενες γυναίκες σε αγροτικούς συνεταιρισμούς και το δεύτερο ήταν 30 άτομα, τα οποία έχουν κάνει αγροτουρισμό τουλάχιστον μία φορά στη ζωή τους. Οι ερωτήσεις ήταν 10 για το κάθε μέρος, δηλαδή 20 στο σύνολό τους και ο μέσος χρόνος συμπλήρωσης και για τα 2 ερωτηματολόγια ήταν περίπου 10 λεπτά.

8.3. Δευτερογενείς πηγές

Για την συγκέντρωση πληροφοριών, το διαδίκτυο ήταν το πιο χρήσιμο εργαλείο στην εύρεση στοιχείων που έχουν σχέση με τον αγροτουρισμό και το φαινόμενο αυτό στην Ευρώπη και σ' άλλες χώρες. Επίσης, το βιβλίο του τει φάνηκε πολύ χρήσιμο σε αρκετά σημεία της πτυχιακής, διότι παρέχει εξειδικευμένες πληροφορίες και γνώσεις. Βιβλία από δανειστικές βιβλιοθήκες ήταν πολύ χρήσιμα και είχαν πληροφορίες οι οποίες ήταν αρκετά δυσεύρετες από άλλα μέσα. Ακόμα, βοήθησαν διάφορα άρθρα μέσα από επιστημονικά περιοδικά.

8.4. Σχεδιασμός ερωτηματολογίου

1^ο ερωτηματολόγιο

1) Ποιο είναι το επίπεδο εκπαίδευσης σας;

A) αγράμματος

B) απόφοιτος δημοτικού

Γ) απόφοιτος γυμνασίου

Δ) απόφοιτος λυκείου

E) απόφοιτος Τει-Πανεπιστημίου

Στ) άλλο (συμπληρώστε)

2)Πόσα άτομα εργάζονται στον συνεταιρισμό;

A)1-5

B)5-10

Γ)10-15

Δ)15 και πάνω

3)i)Έχετε χρηματοδοτηθεί από κάποιο πρόγραμμα;   NAI   OXI

ii)Αν ναι,ποιο; .....

4)Με ποιο τρόπο προβάλετε τον συνεταιρισμό σας;

A)μέσω τουριστικών γραφείων

B)μέσω δημοσίων φορέων

Γ)μέσω διαδικτύου

Δ)μέσω ενημερωτικών φυλλαδίων

E)μέσω εκθέσεων

Z)άλλο(συμπληρώστε)

5)i)Πιστεύετε ότι υπάρχει έλλειψη υποδομών στον συνεταιρισμό σας;   NAI   OXI

ii)Αν ναι,ποιες είναι αυτές; .....

6)Ποιοι είναι οι λόγοι ίδρυσης του συνεταιρισμού;

A)οικονομικοί

B)κοινωνικοί

Γ)πολιτισμικοί

Δ)άλλο(συμπληρώστε)

7)Ποια είναι η κύρια απασχόληση των μελών του συνεταιρισμού;

A)οικιακή απασχόληση

B)γεωργία

Γ)κτηνοτροφία

Δ)τουρισμός

Ε)λοιπές εργασίες

8)Πόσα χρόνια λειτουργεί ο συνεταιρισμός;

Α)0-5

Β)5-10

Γ)10-15

Δ)15 και πάνω

9)Ποια είναι τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζετε ως συνεταιρισμός;

Α)έλλειψη κεφαλαίου-χρηματοδότησης

Β)έλλειψη οργάνωσης

Γ)έλλειψη υποδομών

Δ)έλλειψη διαφήμισης

Ε)έλλειψη εκπαίδευσης μελών ου συνεταιρισμού

Στ)άλλο(συμπληρώστε)

10)Ικανοποιούν τον ιδιοκτήτη του συνεταιρισμού οι μέχρι τώρα εισπράξεις;

Α)πάρα πολύ

Β)πολύ

Γ)μέτρια

Δ)λίγο

Ε)καθόλου

11)**i)**Ποιους μήνες έχετε περισσότερη δουλειά; .....

ii)Πού πιστεύετε οτι οφείλεται αυτό; .....

12)Ποια είναι η οικογενειακή κατάσταση της πλειοψηφίας των μελών του συνεταιρισμού;

Α)άγαμες

Β)έγαμες

Γ)διαζευμένες

Δ)χήρες

13)Τι παράγει ο συνεταιρισμός σας;

Α)γλυκά

Β)κεντήματα-εργόχειρα

Γ)ζυμαρικά

Δ)υφαντά-χαλιά

Ε)μαρμελάδες

Στ)ποτά-λικέρ

Ζ)άλλο(συμπλήρωσε)

2^ο ερωματολόγιο

1)Τί είδους αγροτουριστικές δραστηριότητες προτιμάτε κατά την διάρκεια των διακοπών σας;

Α)αθλητικές δραστηριότητες

Β)αγροτικές δραστηριότητες

Γ)πολιτιστικές περιηγήσεις

Δ)μαθήματα κάθε είδους

Ε)περιηγήσεις ψυχαγωγικού χαρακτήρα

2)Τί τύπο δωματίου προτιμάτε στις διακοπές σας;

Α)σε αγρόκτημα(συγκατοίκηση με αγρότες)

Β)στην ύπαιθρο(σκηνές,τροχόσπιτα,κτλ)

Γ)σε ενοικιαζόμενα δωμάτια

Δ)σε αυτόνομα οικήματα(βίλες,οικισμοί)

3)Τί διάρκεια θα θέλατε να έχουν οι διακοπές σας ώστε να σας αφήσουν ικανοποιημένους;

Α)2-3 μέρες

Β)4-5 μέρες

Γ)6-7 μέρες

Δ)7 και πάνω

4)Με τί μέσο προτιμάτε να μετακινήστε στις διακοπές σας;

Α)αυτοκίνητο

Β)μηχανάκι

Γ)ποδήλατο

Δ)συγκοινωνίες

Ε)δεν επιλέγω κανένα μέσο

5)Σε τί είδους δραστηριότητες πολιτισμού θα προτιμούσατε να συμμετάσχετε;

Α)εκδηλώσεις τοπικού χαρακτήρα

Β)επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους

Γ)επισκέψεις σε θρησκευτικούς χώρους

Δ)γευσιγνωσία-οινογνωσία

Ε)άλλο(συμπληρώστε)

6)Από πού ενημερώνεστε για αυτό το είδος διακοπών;

Α)εφημερίδες,περιοδικά,τηλεόραση,ραδιόφωνο

Β)τουριστικά γραφεία

Γ)φίλους-συγγενείς

Δ)internet

Ε)άλλο(συμπληρώστε)

7)Ποια είναι τα κίνητρα της επίσκεψής σας σε αγροτουριστικούς προορισμούς;

Α)το φυσικό κάλλος του κάθε τόπου

Β)ξεκούραση

Γ)ψυχαγωγία

Δ)θεραπεία-ανάρρωση

Ε)άλλο(συμπληρώστε)

8) Ποια εποχή επισκέπτεστε συνήθως ένα αγροτουριστικό κατάλυμα;

A) χειμώνα

B) άνοιξη

Γ) καλοκαίρι

Δ) φθινόπωρο

9) Θεωρείτε ότι το κόστος αυτού του είδους διακοπών είναι:

A) πολύ ακριβό

B) ακριβό

Γ) ούτε φθινό, ούτε ακριβό

Δ) φθινό

Ε) πολύ φθινό

10) Με ποιους επισκέπτεστε συνήθως έναν αγροτουριστικό προορισμό;

A) οικογένεια

B) φίλους

Γ) γκρουπ

Δ) άλλο (συμπληρώστε)

8.5. Δειγματοληψία

Η επιλογή του δείγματος για το πρώτο μέρος του ερωτηματολογίου ήταν συγκεκριμένη, δηλαδή ήταν μόνο γυναίκες, που απασχολούνται σε συνεταιρισμούς, ηλικίας 35-65 ετών και για το δεύτερο μέρος ήταν απλή τυχαία, από 30 άτομα και των 2 φύλων, ηλικίας 20-67 ετών.

8.6. Ανάλυση δεδομένων

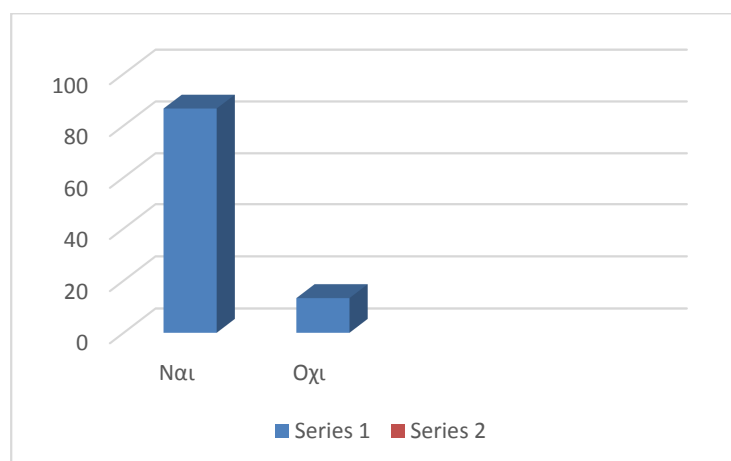
Από το πρώτο ερωτηματολόγιο, τα στοιχεία που προέκυψαν είναι τα εξής:

Η πλειοψηφία των γυναικών που απασχολούνται σε συνεταιρισμούς, είναι απόφοιτες γυμνασίου και λυκείου. Το 66,6% αποτελούνται από 5-10 άτομα, το 16,6% αποτελούνται από 10-15, το 10% αποτελούνται από 1-5 άτομα και το 6,6% αποτελούνται από 15 και πάνω. Σε ποσοστό 53,3%, οι συνεταιρισμοί λειτουργούν 5-10 χρόνια. Ακολουθούν τα 10-15 χρόνια, με ποσοστό 30%, τα 0-5 χρόνια με 10% και από 15 χρόνια και πάνω, 6,6%. Τα προγράμματα που χρηματοδότησαν όσες ρωτήθηκαν ήταν τα προγράμματα του ΟΑΕΔ, μετά από παρακολούθηση σεμιναρίων και η

χρηματοδότηση έγινε βάσει του αριθμού των γυναικών του κάθε συνεταιρισμού. Οι εκθέσεις και το διαδίκτυο είναι τα μέσα που προτιμούν περισσότερο οι γυναίκες για να διαφημίσουν τον συνεταιρισμό τους. Οι δημόσιοι φορείς και τα τουριστικά γραφεία πήραν τα μικρότερα ποσοστά. Οι λόγοι ίδρυσης των συνεταιρισμών όσων ρωτήθηκαν, ήταν καθαρά οικονομικοί. Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι συνεταιρισμοί είναι κατά βάση η έλλειψη κεφαλαίου και υποδομών. Οι περισσότεροι ιδιοκτήτες των συνεταιρισμών είναι γενικά ικανοποιημένοι με τα κέρδη, δεδομένου της σημερινής οικονομικής κατάστασης. Οι μήνες που έχουν περισσότερη δουλειά είναι οι μήνες που περιλαμβάνουν γιορτές, δηλαδή τα χριστούγεννα και το πάσχα. Αυτό οφείλεται στην μεγαλύτερη ζήτηση που έχουν τότε τα προϊόντα τους. Η πλειοψηφία των γυναικών είναι παντρεμένες. Η κύρια απασχόληση των γυναικών είναι τα οικιακά, σε ποσοστό 60%. Η γεωργία πήρε το 16,6%, η κτηνοτροφία το 13,3%, ο τουρισμός το 3,3% και οι υπόλοιπες εργασίες το 6,6%. Τα κύρια προϊόντα που παράγουν είναι τα γλυκά, τα λικέρ και τα ζυμαρικά. Τα υφαντά και τα εργόχειρα πήραν τα χαμηλότερα ποσοστά.

(Ενδεικτικός πίνακας για την ερώτηση 5):

ι) Πιστεύετε ότι υπάρχει έλλειψη υποδομών στον συνεταιρισμό σας; ΝΑΙ ΟΧΙ

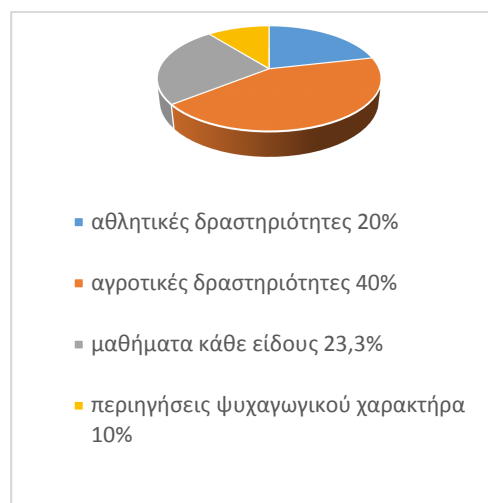
Το 86,6% απάντησε ΝΑΙ και το 13,3% απάντησε ΟΧΙ.

ii) Αν ναι, ποιες είναι αυτές; .....

Η πλειοψηφία απάντησε ότι η σοβαρότερη έλλειψη υποδομών στους συνεταιρισμούς είναι η έλλειψη μηχανημάτων και εξοπλισμού. Κάποιες απάντησαν ότι υπάρχει έλλειψη μεγαλύτερων κτηρίων για να στεγάσουν πιο άνετα τον συνεταιρισμό τους.

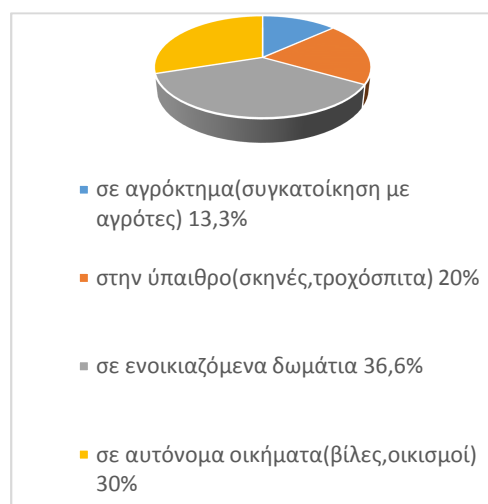
Από το 2^ο ερωτηματολόγιο, τα στοιχεία που προέκυψαν ήταν τα εξής:

1)Τί είδους αγροτουριστικές δραστηριότητες προτιμάτε κατά την διάρκεια των διακοπών σας;

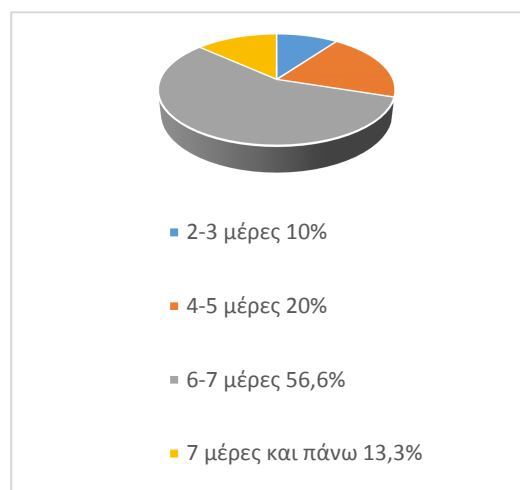
Το 40% προτιμάει τις αγροτικές δραστηριότητες, το 23,3% τα μαθήματα κάθε είδους, το 20% τις αθλητικές δραστηριότητες και το 10% τις περιηγήσεις ψυχαγωγικού χαρακτήρα.

2)Τί τύπο δωματίου προτιμάτε στις διακοπές σας;

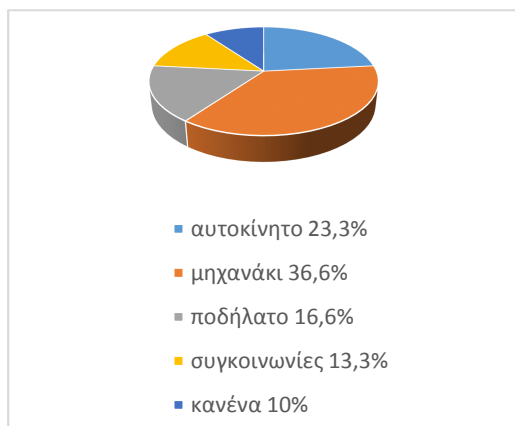
Το 36,6% επιλέγει τα ενοικιαζόμενα δωμάτια, το 30% τα αυτόνομα οικήματα, το 20% τις σκηές και τα τροχόσπιτα και το 13,3% την διαμονή σε αγρόκτημα.

3)Τί διάρκεια θα θέλατε να έχουν οι διακοπές σας ώστε να σας αφήσουν ικανοποιημένους;

Το 56,6% απάντησε 6-7 μέρες, το 20% 4-5, το 13,3% 7 μέρες και πάνω και το 10% 2-3.

4) Με τί μέσο προτιμάτε να μετακινήστε στις διακοπές σας;

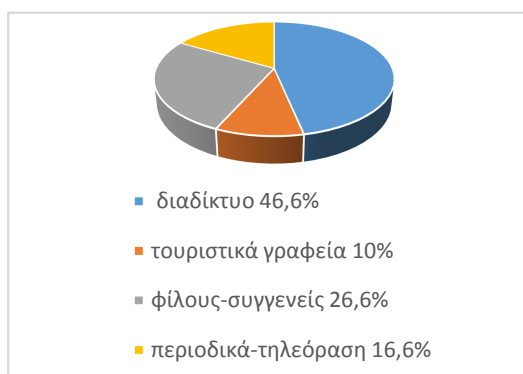

Το 36,6% προτιμάει το μηχανάκι, το 23,3% το αυτοκίνητο, το 16,6% το ποδήλατο, το 13,3% τις συγκοινωνίες και το 10% δεν προτιμάει κανένα μέσο.

5) Σε τί είδους δραστηριότητες πολιτισμού θα προτιμούσατε να συμμετάσχετε;

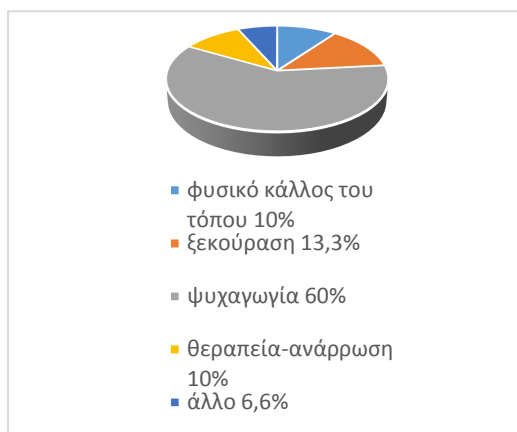
Το 46,6% απάντησε τις εκδηλώσεις τοπικού χαρακτήρα, το 20% τις επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους, το 16,6% σε θρησκευτικούς, το 10% την γευσιγνωσία και οινογνωσία και το 6,6% έδωσε άλλες απαντήσεις.

6) Από πού ενημερώνεστε για αυτό το είδος διακοπών;

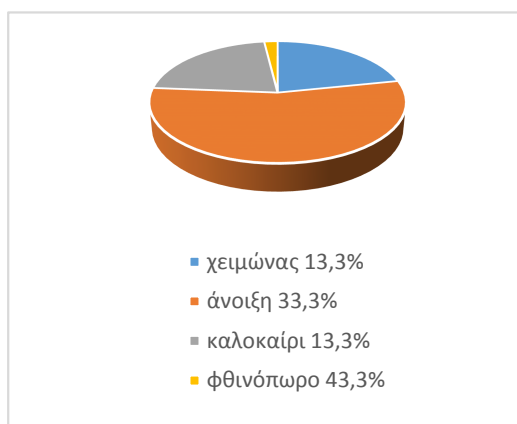
Το 46,6% ενημερώνεται από το διαδίκτυο, το 26,6% από φίλους και συγγενείς, το 16,6% από περιοδικά και τηλεόραση και το 10% από τουριστικά γραφεία.

7) Ποια είναι τα κίνητρα της επίσκεψής σας σε αγροτουριστικούς προορισμούς;

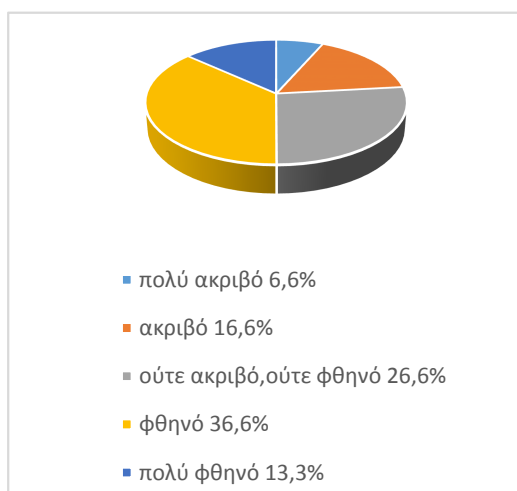
Το 60% απάντησε την ψυχαγωγία, το 13,3% την ξεκούραση, το 10% το φυσικό κάλλος του τόπου, το 10% την θεραπεία και το 6,6% απάντησε κάτι άλλο.

8) Ποια εποχή επισκέπτεστε συνήθως ένα αγροτουριστικό κατάλυμα;

Το 43,3% προτιμάει το φθινόπωρο, το 33,3% την άνοιξη, το 13,3% τον χειμώνα και το 13,3% το καλοκαίρι.

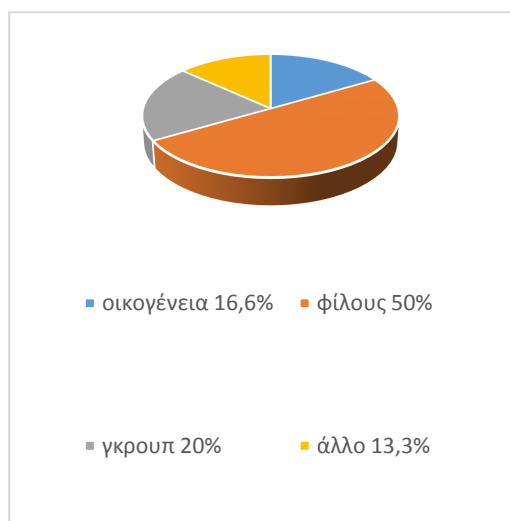
9) Θεωρείτε ότι το κόστος αυτού του είδους διακοπών είναι:

Το 36,6% απάντησε φθηνό, το 26,6% ούτε ακριβό ούτε φθηνό, το 16,6% ακριβό, το 13,3% πολύ φθηνό και το 6,6% πολύ ακριβό.

10) Με ποιους επισκέπτεστε συνήθως έναν αγροτουριστικό προορισμό;

Το 50% απάντησε με φίλους, το 20% με γκρουπ, το 16,6% με οικογένεια και το 13,3% απάντησε κάτι άλλο.

8.7.Συμπεράσματα

Από την 1^η έρευνα, προκύπτει ότι παρόλο που οι γυναίκες που απασχολούνται σε αγροτικούς συνεταιρισμούς αντιμετωπίζουν διάφορα προβλήματα, λειτουργικά και μή, αγαπάνε αυτό που κάνουν και κάνουν συνεχώς προσπάθειες να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους, μέσω της διαφήμισης αλλά και προσωπικής τους εργασίας. Παρόλο που οι καιροί είναι δύσκολοι οικονομικά, αυτές δηλώνουν ευχαριστημένες με την πορεία των συνεταιρισμών τους και προσπαθούν για το καλύτερο.

Από την 2^η έρευνα, προκύπτει ότι ένας αγροτουρίστας του σήμερα έχει στην διάθεσή του πολλές διαφορετικές επιλογές για το πώς θα αξιοποιήσει τον χρόνο των διακοπών του και διαθέτει όλα τα μέσα να το κάνει, αφού προτιμάει αυτή τη μορφή των διακοπών, δηλαδή τον αγροτουρισμό. Ο αγροτουρισμός, όσο περνάει τα χρόνια, μεγαλώνει το φάσμα των επιλογών που προσφέρει στον κόσμο, καθιστώντας τον έτσι σε μία ραγδαία αναπτυσσόμενη μορφή τουρισμού.

Ελληνική βιβλιογραφία:

- Γρηγορογιάννης Α. «Βιομηχανική έκρηξη και αγροτικό ζήτημα» Εκδόσεις Γραμμή 1976
- Δανηλίδης Δ. «Η νεοελληνική κοινωνία και οικονομία» Εκδόσεις Α.Α. Λιβάνη και Σία Ε.Ε. Νέα Σύνορα 1934
- Παπακωνσταντινίδης Λ. «Αγροτουρισμός,σταθμός στον δρόμο για την τοπική ανάπτυξη» Εκδόσεις Δωρικός 1993
- Κακλαμανάκη Ρ. «Η θέση της ελληνίδας στην οικογένεια,στην κοινωνία,στην πολιτεία» Εκδόσεις Καστανιώτη 1984
- Έξαρχος Γ.-Καραγιάννης Στ. «Αγροτουρισμός-μοχλός για την ανάπτυξη της υπαίθρου» Κέντρο τεχνολογικής έρευνας Κρήτης 2004

Διαδικτυακές πηγές:

- www.visitgreece.gr/el/nature/agrotourism
- www.agrotourcrete.gr/
- www.incrediblecrete.gr
- www.agrotikianaptixi.gr
- www.ankoleader.gr
- www.gايا-evros.gr/
- www.avgi.gr
- www.yahoo.gr

Παράρτημα

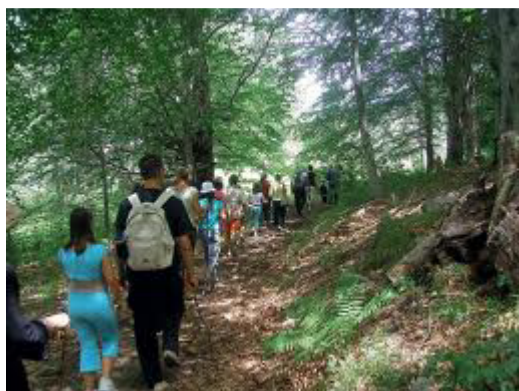
Δανοί τουρίστες σε συγκομιδή ελιών στη Μεσσηνία

Γκρουπ Άγγλων τουριστών σε πεζοπορία

Πεζοπορία αγροτουριστών στον Όλυμπο

Λασιίθι, καταλύματα

Αγροτουριστικά καταλύματα Διάνθος

Βόλτα στο δάσος με γκρουπ ιππασίας

Αγροτικές δραστηριότητες τουριστών σε κατάλυμα κοντά στην Λειβαδιά

